

Evaluering af skolepuljen

2. midtvejsrapport

2020

Simon Calmar Andersen, Lau Meldgaard Andreassen, Gitte Sommer Harrits,

Cecilie Gaardsted Jensen, Sarah Yde Junge og Søren Munkedal

Data

Titel	Evaluering af skolepuljen 2. midtvejsrapport
Forfattere	Simon Calmar Andersen, Lau Meldgaard Andreassen, Gitte Sommer Harrits, Cecilie Gaardsted Jensen, Sarah Yde Junge og Søren Munkedal
Afdeling	Institut for Økonomi, Aarhus Universitet
Udgiver	TrygFondens Børneforskningscenter i samarbejde med VIA University College
Udgivelsesår	2020

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Sammenfatning og konklusion	1
2.	Indledning	3
2.1	Baggrund og formål	3
2.2	Undersøgelsesspørgsmål for anden delrapport	6
2.3	Følgeforskningens teoretiske afsæt	6
2.4	Data	7
3.	Skolernes deltagelse i og erfaringer med inspirationsprogrammet	9
3.1	Skolernes oplevelse af behovet for inspirationsprogrammet	9
3.2	Skolernes vurdering og anvendelse af inspirationsprogrammets aktiviteter og materialer	10
3.3	Samlet vurdering: Hvad er skolernes udbytte af inspirationsprogrammet?	14
4.	Skolernes erfaringer med den økonomiske pulje	18
4.1	Skolernes fokus og prioritering af økonomiske ressourcer	18
4.2	Skolernes anvendelse af præmien fra år 1	22
4.3	Skolepuljens betydning for oplevelse af motivation, pres og belastning	24
4.4	Skolepuljens betydning for skolernes arbejde med prøveforberedelse	28
4.5	Samlet vurdering: Hvordan opleves den økonomiske præmie i skolernes arbejde med de fagligt svage elever?	30
5.	Har skolepuljen betydning for andelen af elever, der ikke får mindst 4 i dansk og matematik? ..	33
5.1	Designbeskrivelse	33
5.2	Skolepuljens betydning for andelen af elever, der ikke får mindst 4 i dansk eller matematik ..	35

5.3	Skolepuljens betydning andre steder i karakterfordelingen	36
5.4	Har deltagelse i skolepuljen betydning for andre resultater?	38
5.5	Sammenfatning af registeranalyser	39
6.	Referencer	40
Appendiks A: Metode		41
A.1	Registeranalyser	41
A.1.1	Beregning af andel elever med karakterer under 4 i dansk eller matematik	41
A.1.2	Beskrivelse af de to designs styrker og svagheder	41
A.1.3	Datagrundlag	42
A.1.4	Supplerende difference-in-differences-analyser	42
A.1.5	Supplerende regression discontinuity analyser	44
A.1.6	Skolepuljens betydning andre steder i karakterfordelingen	45
A.2	Spørgeskemaundersøgelser	46
A.3	Casestudier på otte skoler	48

1. Sammenfatning og konklusion

Baggrund

Denne rapport sammenfatter erfaringer med og resultater af det andet år af programmet *skolepuljen*, som havde til formål at styrke fagligt svage elever. Skolepuljen blev etableret i 2017 af den daværende VLAK-regering, som et 3-årigt program, med det formål at reducere andelen af elever i almene klasser, der fik under 4 i dansk eller matematik ved folkeskolens prøver i 9. klasse. Dette skulle ske ved dels at give de deltagende skoler et økonomisk incitament og dels gennem et inspirationsprogram, der skulle give de deltagende skoler viden og inspiration til at løfte de fagligt svageste elever. I 2019 besluttede den nye regering imidlertid at nedlægge den økonomiske pulje efter to ud af de tre skoleår. Skoleåret 2018/2019 blev således det sidste, hvor de deltagende skoler kunne opnå en økonomisk præmie. Denne rapport præsenterer således resultaterne fra dette andet og sidste år af skolepuljen.

Usikkert om skolepuljen har en effekt

Den 1. midtvejsrapport indikerede, at skolepuljen det første år havde en positiv effekt, ved i gennemsnit at løfte de inviterede skolars andel af elever med mindst 4 i karaktergennemsnit i både dansk og matematik med 2-4 procentpoint. Resultaterne var imidlertid behæftet med statistisk usikkerhed, idet resultaterne i nogle af de anvendte modeller var statistisk signifikante, mens de i andre modeller var insignifikante.

Resultaterne fra skolepuljens andet år gør desværre ikke konklusionerne mere entydige. Igen har vi resultater, der viser, at deltagerskolerne har reduceret andelen af elever, der ikke får mindst 4 i dansk og matematik, med 3-4 procentpoint sammenlignet med skoler, som ikke deltager i skolepuljen. Andre statistiske modeller viser derimod, at effekten er tæt på nul. Samlet tyder analyserne fra de to år således på, at effekten af skolepuljen er en reduktion af antallet af lavt præsterende elever på mellem 0 og 4 procentpoint om året i gennemsnit blandt de 104 deltagende skoler. Dette skal sammenholdes med, at der samlet efter de to år er blevet udbetalt knap 160 mio. kroner i præmiepenge.

Skolepuljen påvirker skolernes fokus og økonomiske prioriteringer

Baseret på spørgeskemabesvarelser og kvalitative interview kan vi konkludere, at deltagelse i skolepuljen også i det andet år påvirker skolernes fokus og økonomiske prioriteringer. Vi kan se, at skolerne har fået øget fokus på de fagligt svage elever, på fagene dansk og matematik samt på karakterer og folkeskolens prøver, hvilket også var målgruppen for skolepuljen og for udmøntningen af dens økonomiske præmier. Resultaterne tyder imidlertid samtidig på, at et øget fokus på disse områder i et vist omfang sker på bekostning af andre områder. Registeranalyserne tyder imidlertid ikke på, at deltagelse i skolepuljen har signifikant betydning for de faglige resultater andre steder på karakterskalaen, i andre fag eller på andre årgange end 9. klasse eller for elevernes trivsel – hverken positivt eller negativt.

Resultaterne tyder samtidig på, at de deltagende skoler fokuserer mere på mange typer af prøveforberedelse end skoler, som ikke deltager i skolepuljen. Det gælder eksempelvis, om eleverne bruger tid i fagene på at øve strategier, som de kan bruge til prøverne, og om skolerne gennemfører særlige forløb i læseferien, så eleverne kan være ekstra grundigt forberedt på prøverne. Prøveforberedelse ser ud til at være udbredt på alle skoler, men mere markant på de skoler, der har deltaget i skolepuljen.

Stor tilfredshed med inspirationsprogrammet

I skolepuljens andet år er der fortsat stor tilfredshed med inspirationsprogrammets aktiviteter og materialer. Både deltagelsen i inspirationsprogrammets aktiviteter og tilfredsheden med dem er på linje med skolepuljens første år. Selvom deltagerne altså er meget tilfredse med inspirationsprogrammet, viser spørgeskemabesvarelser, at mange af skolerne har udfordringer med at dele og anvende den nye inspiration og viden på en systematisk måde.

Endelig tyder de kvalitative analyser ikke på, at inspirationsprogrammet får de deltagende skoler til at vælge samme tilgang til arbejdet med fagligt svage elever. Tværtimod tyder det på, at inspirationsprogrammet fungerer som en værktøjskasse, hvorfra skolerne kan anvende forskellige redskaber, materialer og metoder.

2. Indledning

Skolepuljen har til formål at reducere andelen af elever i almene klasser, der får under 4 i dansk eller matematik ved folkeskolens prøver i 9. klasse. Dette skal ske ved dels at give de deltagende skoler et økonomisk incitament og dels gennem et inspirationsprogram, der skal give de deltagende skoler viden og inspiration til at løfte de fagligt svageste elever. 104 folkeskoler deltager i skolepuljen. De er udvalgt, fordi de har en forholdsvis høj andel og et højt antal fagligt svage elever. Gennem følgeforskning har vi undersøgt effekten af skolepuljen. Denne rapport omhandler erfaringer og effekter efter puljens 2. år.

2.1 Baggrund og formål

Den tidligere VLAKE-regering etablerede i 2017 en ”Pulje til løft af de fagligt svageste elever i folkeskolen” (herefter: skolepuljen¹) på 500 mio. kr. fordelt over 3 år. Skolepuljen fik imidlertid en kort og særdeles omdiskuteret levetid. Allerede ved skolepuljens etablering opstod en intens debat om puljens virkemidler og en række skoler valgte ikke at deltage i puljen til trods for muligheden for at opnå en milliongevinst. Det var nemlig første gang, man i en dansk kontekst anvendte en økonomisk incitamentsmodel knyttet direkte an til elevernes faglige præstationer. Efter regeringsskiftet annoncerede den nye socialdemokratiske regering i oktober 2019, at den lukker skolepuljen et år tidligere end oprindeligt planlagt. I skoleåret 2019/2020 kan de deltagende skoler således ikke længere opnå en økonomisk præmie. Det såkaldte inspirationsprogram, hvor de deltagende skoler får adgang til inspirationsmateriale, deltagelse i konferencer, temadage og netværk samt mulighed for sparring og vejledning fra ministeriets læringskonsulenter, fortsætter dog i skoleåret 2019/2020.

Figur 2.1: Skolepuljens tidslinje

Nov. 2016: VLAKE-regeringen vil ifølge regeringsgrundlaget afsætte 500 mio. kr. til en pulje til løft af de fagligt svageste elever i folkeskolen.

Apr. 2017: VLAKE-regeringen præsenterer skolepuljen og 120 skoler modtager tilbud om at tilmelde sig.

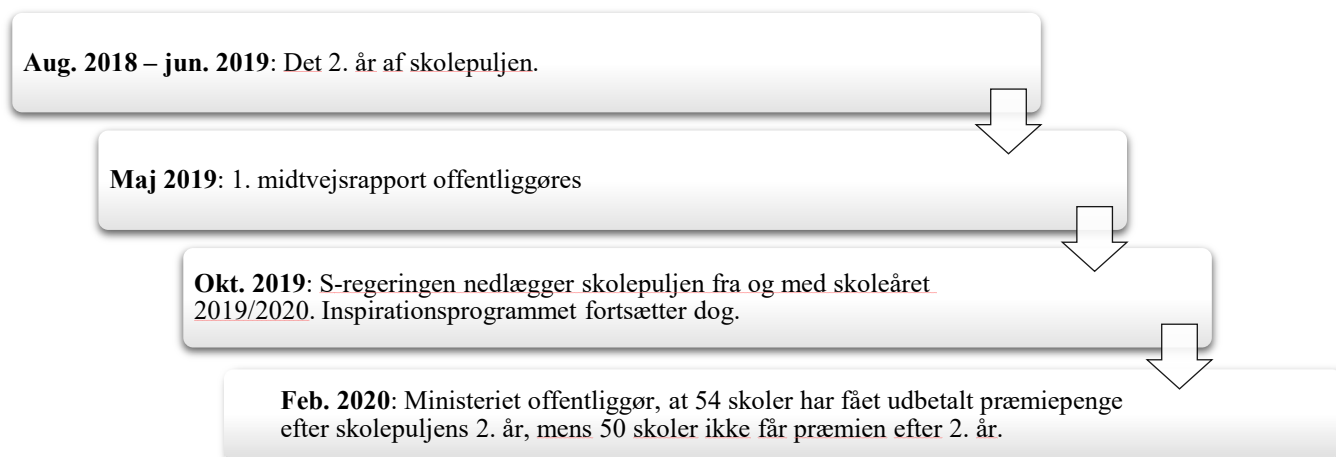
Maj 2017: Yderligere syv skoler inviteres som erstatning for skoler udvalgt ved en fejl eller skoler, som har sagt nej. 104 skoler ender med at tilmelde sig.

Aug. 2017 – jun. 2018: Det 1. år af skolepuljen.

Sep. 2018: 61 skoler får besked om, at de får udbetalt præmien efter det 1. år, mens 43 skoler får besked om, at de ikke får præmien efter 1. år.

¹ Puljen bliver også betegnet elevløftspuljen. Denne betegnelse har vi anvendt i spørgeskemaundersøgelser, men her i rapporten bruger vi primært betegnelsen skolepuljen, som lader til efterhånden at være den mest udbredte betegnelse.

Figur 2.1: Skolepuljens tidslinje (fortsat)

Skolepuljen har således haft stor politisk bevågenhed. Virkningerne af skolepuljen har imidlertid også stor forskningsmæssig relevans. Dels fordi puljen er et muligt svar på en af de største udfordringer i uddannelses-systemet, nemlig den store gruppe af unge, som forlader folkeskolen uden tilstrækkelige kompetencer til at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse. En udfordring som forskere, politikere, lærere, skoleledere og andre, der beskæftiger sig med grundskoleuddannelse, fortsat leder efter effektive løsninger på. Dels fordi viden om effekterne af skolepuljen bidrager til den voksende danske og internationale forskningslitteratur om, hvor-når økonomiske incitamenter virker i den offentlige sektor (Andersen et al., 2010). Skolepuljen kan ikke bare gøre os klogere på, *om* økonomiske incitamenter virker i det danske skolesystem, men også give ny viden om, *hvordan* de økonomiske incitamenter påvirker skolernes hverdag – på godt og ondt.

Denne rapport er baseret på erfaringer og resultater fra skolepuljens andet år, dvs. skoleåret 2018/2019. Rap-porten skal således ses i forlængelse af den 1. midtvejsrapport, som vi offentliggjorde i maj 2019, der omhand-ler erfaringer og resultater fra skolepuljens første år (Andersen et al., 2019). Den 1. midtvejsrapport indikerede, at skolepuljen det første år havde en positiv effekt ved i gennemsnit at løfte de inviterede skolars andel af elever med mindst 4 i karaktergennemsnit i både dansk og matematik med 2-4 procentpoint. Resultaterne var imidlertid behæftet med en vis statistisk usikkerhed, idet resultaterne i nogle af de anvendte modeller var sta-tistisk signifikante, mens de i andre modeller var insignifikante, hvilke betyder, at vi ikke med sikkerhed kan afvise, at de skyldes tilfældige udsving. Der er derfor brug for yderligere præcision og yderligere analyser, hvilket 2. midtvejsrapport kan bidrage med.

Derudover kan 2. midtvejsrapport især bidrage med ny viden på to områder. For det første tydede især kvali-tative resultater i 1. midtvejsrapport på, at nogle skoler havde fået større fokus på eksamensforberedelse som følge af deres deltagelse i skolepuljen. Denne tendens har vi valgt at undersøge nærmere i 2. midtvejsrapport.

For det andet fik 63² ud af de 104 deltagende skoler udbetalt præmiepenge efter skolepuljens 1. år. Selvom datagrundlaget er for småt til, at vi statistisk kan undersøge de egentlige effekter af at have fået udbetalt præmiepengene efter år 1, kan vi i 2. midtvejsrapport belyse, hvordan skolerne har anvendt præmiepengene og hvordan de selv har oplevet, at dette har påvirket deres undervisning og motivation.

Boks 2.1: Beskrivelse af Pulje til løft af de fagligt svageste elever i folkeskolen (skolepuljen)

127 udvalgte folkeskoler har fået tilbud om at deltage i skolepuljen. Skolerne er udvalgt, fordi de har en høj andel af elever, der får under 4 i dansk og matematik. Det er en betingelse for at deltage, at skolen i gennemsnit over de sidste tre skoleår har haft over 11 elever med under 4 i dansk eller matematik. Blandt de skoler, som lever op til dette kriterium, har Undervisningsministeriet udvalgt de skoler, der har den relativt højeste andel elever med under 4 i dansk eller matematik. Helt konkret er der tale om et gennemsnit af andelen af skolens elever, der i skoleårene 2013/2014, 2014/2015 og 2015/2016 har fået under 4 i karaktergennemsnit i de bundne prøver fra folkeskolens 9.-klasseprøver i enten dansk eller matematik (se appendiks A.1). Skolerne er fordelt på seks områder (Region Midtjylland, Region Nordjylland, Region Sjælland og Region Syddanmark, Københavns Kommune og den resterende del af Region Hovedstaden), således at antallet af inviterede skoler i hvert område fastsættes efter områdets andel af alle elever i 9. klasse. Kriteriet for at blive inviteret varierer således fra område til område. Ydermere afhænger kriteriet i et vist omfang af, hvor mange skoler i området, der har sagt ja til at deltage, da et mindre antal skoler er blevet tilbudt at deltage, fordi andre skoler i samme område har sagt nej.

104 ud af de 127 skoler har valgt at deltage i skolepuljen. Heraf deltager 91 skoler både i puljen og inspirationsprogrammet i skoleåret 2018/2019, mens de resterende 13 skoler udelukkende deltager i den økonomiske pulje.

Puljen fungerer som en pay-for-performance model, hvor hver skole kan opnå en præmie på mellem 1,3 og 1,5 millioner kroner om året (afhængig af skolens størrelse) i 2018 og 2019. For at få udbetalt præmien skal skolen reducere andelen af elever, der får under 4 i dansk eller matematik, med 5 procentpoint i 2018 og 10 procentpoint i 2019 i forhold til skolens gennemsnit ved prøverne i 2014-2016. Præmien udbetales én gang om året (første gang i 4. kvartal 2018), når skolerne har indberettet resultaterne af folkeskolens prøver, og opdateres efter indberetning af sygeprøver. Den 2. oktober 2019 annoncerede S-regeringen, at den økonomiske pulje nedlægges fra og med skoleåret 2019/2020.

² Ifølge 1. midtvejsrapport var tallet 62 skoler. Dette skyldes, at 1. midtvejsrapport er baseret på et datagrundlag fra før indberetningen af sygeprøver i januar 2019. I forbindelse med indberetningen af sygeprøver i januar 2019 fik 10 skoler ændret deres resultat, hvilket for en enkelt skole medførte, at skolen fik udbetalt præmien. Resultaterne i 2. midtvejsrapport er baseret på en datagrundlag etableret efter indberetning af sygeprøver i januar 2020.

Boks 2.1 (fortsat)

”Program for løft af de fagligt svageste elever” (herefter: inspirationsprogrammet) giver de deltagende skoler viden og inspiration til at iværksætte indsatser med henblik på at løfte fagligt svage elever i udskolingen. Programmet består af inspirationsmateriale om virkningsfulde indsatser i forhold til løft af de fagligt svageste elever, kick-off-konferencer, temadage, mulighed for sparring og vejledning fra Undervisningsministeriets læringskonsulenter, løbende evaluering samt deltagelse i netværk med andre skoler i programmet. Inspirationsprogrammet fortsætter til og med skoleåret 2019/2020.

Der er nedsat et partnerskab omkring skolepuljen, som inddrages i udformningen af inspirationsmaterialet. Partnerskabet består af DLF, KL, BKF, Skolelederforeningen, Skole og Forældre, BUPL samt Danske Skoleelever.

2.2 Undersøgelsesspørgsmål for anden delrapport

Undersøgelsesspørgsmålet for den samlede følgeforskning handler om effekten af skolepuljen, dvs. hvordan skolepuljens to elementer (økonomisk præmie og inspirationsprogrammet) påvirker elevernes resultater (karakterer, trivsel og overgang til ungdomsuddannelse) gennem skolernes adfærd og aktiviteter.

Anden delrapport fokuserer på aktiviteter, erfaringer og effekter i skolepuljens andet år, dvs. skoleåret 2018/2019. Rapporten er opbygget således:

- Kapitel 3 belyser skolernes deltagelse i inspirationsprogrammet i skolepuljens andet år: Oplever de stadigvæk et behov for inspirationsprogrammet? Hvordan anvender og vurderer skolerne inspirationsprogrammets aktiviteter og materialer? Hvordan påvirker det undervisningen? Hvad er skolernes udbytte af inspirationsprogrammet?
- Kapitel 4 belyser skolernes erfaringer med den økonomiske præmie: Hvordan påvirker muligheden for at opnå en økonomisk præmie skolernes fokus, medarbejdernes motivation og selve undervisningen, herunder skolernes fokus på at forberede eleverne på de afsluttende prøver? Hvordan har de skoler, som fik udbetalt præmien efter det første år, anvendt den? Hvordan oplever skolerne den økonomiske præmie?
- Kapitel 5 undersøger effekterne af skolepuljen i forhold til andelen af elever, der ikke får mindst 4 i dansk eller matematik, og i forhold til om skolepuljen påvirker de faglige resultater andre steder i karakterfordelingen eller på andre klassetrin end 9. klasse eller påvirker elevernes trivsel.

2.3 Følgeforskningens teoretiske afsæt

Skolepuljen består som nævnt af to hovedelementer, nemlig inspirationsprogrammet og muligheden for at opnå en økonomisk præmie. De teoretiske forventninger om virkninger af disse to elementer tager afsæt i forskellige logikker.

Intentionen med inspirationsprogrammet er, at skolens ledelse og medarbejdere får adgang til ny viden om, hvad der virker bedst for fagligt udfordrede elever, og at man på skolerne og i det daglige arbejde blandt lærerne således får en bedre problemforståelse og en bedre forståelse af, hvad man mest hensigtsmæssigt kan gøre i arbejdet med denne elevgruppe. Dette forventes at påvirke undervisningen i form af mere effektiv undervisning og bedre indsatser over for målgruppen.

Den økonomiske præmie er baseret på en forventning om, at det økonomiske incitament vil få forskellige aktører (forvaltning, ledelse og medarbejdere) til at gøre en ekstra indsats for at opnå skolepuljens målsætning, for eksempel ved at fokusere mere på denne opgave i forhold til andre af skolens opgaver eller ved at prioritere flere ressourcer til undervisningen af fagligt udfordrede elever i udskoling. Eleverne forventes som følge heraf at opleve øget faglig støtte og mere målrettet undervisning i dansk og matematik i udskoling.

Både inspirationsprogrammet og den økonomiske præmie forventes at kunne påvirke ledernes og medarbejdernes motivation. Det kan være i positiv retning, hvor muligheden for en økonomisk belønning til skolen og ny faglig inspiration kan virke motiverende. Det kan imidlertid også være i negativ retning, hvor risikoen for ikke at få del i den økonomiske præmie kan opleves som et (for) stort pres og dermed som demotiverende, og hvor udvælgelsen til at deltage i skolepuljen kan opleves stigmatiserende og i strid med de faglige normer.

Endelig risikerer både inspirationsprogrammet og den økonomiske præmie at have utilsigtede (negative) virkninger. For det første kan et øget fokus på skolepuljens mål ske på bekostning af andre af skolens vigtige mål, som får mindre opmærksomhed eller færre ressourcer. For det andet kan den økonomiske præmie føre til en målforskydning, hvor den økonomiske præmie i sig selv bliver målet, frem for det egentlige mål om at løfte de fagligt svage elever. Dette kan eksempelvis føre til, at der fokuseres mere på, hvordan eleverne kan opnå karakteren 4 ved eksamen, end på at alle elever skal lære mest muligt. Endelig kan deltagelse i inspirationsprogrammets aktiviteter kræve tid og ressourcer, som går fra selve undervisningen, og det risikerer at føre til øget opgave- og rolleforvirring, når ny viden og nye faglige redskaber skal implementeres i undervisningen.

Samlet er det således forventningen, at deltagelse i skolepuljen kan have en række modsatrettede virkninger, der kan føre til en effekt på elevernes læring og dermed på andelen af elever, der får under 4 i dansk og matematik, men som også kan have mulige utilsigtede effekter på andre forhold. Både virknings- og effekt-evalueringen forholder sig derfor til potentielle tilsigtede og utilsigtede virkninger.

2.4 Data

Følgeforskningen gennemføres som en kombineret effekt- og virkningsevaluering.

Effektevalueringen baseres på registerdata, der omfatter hele populationen af elever på alle landets folkeskoler, der har indgået i udvælgelsen af skoler til skolepuljen. Ud over en liste fra Børne- og Undervisningsministeriet over hvilke skoler, der er inviteret til og deltager i skolepuljen, består data af alle resultater fra de bundne prøver i matematik, dansk og engelsk ved folkeskolens prøver i 9. klasse i perioden 2014-19, grunddata fra Danmarks Statistik omkring elevernes alder, køn og herkomst samt informationer fra nationale tests og nationale trivselsmålinger.

Virkningsevalueringen baseres på surveydata, selvevalueringsdata og kvalitative data fra casebesøg. Surveydata i denne rapport er indsamlet i foråret 2019, dvs. imod slutningen af det andet år af skolepuljen. Der er indsamlet surveydata fra både ledelser og medarbejdere (lærere i dansk og matematik i udskoling) på skoler,

der deltager i skolepuljen; skoler, der har sagt nej til at deltage i skolepuljen; og skoler der aldrig har fået tilbudt deltagelse, men som ligner de deltagende skoler med hensyn til andelen af fagligt udfordrede elever. Det varierer meget fra skole til skole, hvor mange undervisere, der har svaret på spørgeskemaet. Samtidig er svarprocenten ikke særlig høj på skoler, som ikke deltager i skolepuljen. Derfor kan de anvendte surveydata ikke nødvendigvis opfattes som repræsentative.

Selvevalueringsdata er indsamlet af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) fra alle skoler, der deltager i skolepuljen. Data omfatter skolernes vurdering af aktiviteter i inspirationsprogrammet samt redegørelser for igangsatte aktiviteter. Data i denne rapport vedrører skolernes afrapportering i slutningen af skolepuljens andet år.

De kvalitative data fra casebesøg på otte skoler har til formål i dybden at undersøge erfaringer med og oplevelser af deltagelse i skolepuljen. Data i denne rapport er indsamlet i efteråret 2019, dvs. efter afslutningen af skolepuljens andet år. De otte skoler er udvalgt med henblik på variation i deltagelse i skolepuljen: fem skoler deltager i økonomisk pulje og inspirationsprogram, en skole deltager alene i den økonomiske pulje, en skole har sagt nej tak til at deltage, og en skole har ikke fået tilbudt deltagelse. Data omfatter semistrukturerede interview med skoleledelsen, med en faglig ressourceperson (vejleder e.l.), og to elever på hver skole, samt et fokusgruppeinterview med 2-8 lærere pr. skole. Desuden er der gennemført telefoninterview med repræsentanter fra de kommunale forvaltninger. Da de kvalitative data kun omfatter otte skoler, kan resultaterne herfra ikke med sikkerhed generaliseres til alle deltagende skoler, men siger noget om hvilke typer af virkninger, man kan forvente er på spil.

Boks 2.2: Anvendte datakilder

Registerdata:	Data om resultater fra folkeskolens prøver, nationale tests, trivselsmålinger samt baggrundsvARIABLE for alle folkeskoleelever i 2014-19.
Selvevalueringsdata:	Data om deltagelse i og tilfredshed med deltagelse i inspirationsprogram indsamlet af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, 2019.
Surveydata:	Data om holdning til og adfærd i forbindelse med skolepuljen indsamlet i foråret 2019 blandt ledere og lærere på skoler, der enten deltager i skolepuljen, har sagt nej tak til invitation til skolepuljen, eller ikke er inviteret til skolepuljen.
Interviewdata:	Data indsamlet i efteråret 2019 om holdning til, erfaringer med og oplevelse af skolepuljen blandt skoleforvaltninger, skoleledelse, ressourcepersoner, lærere og elever på otte skoler, der enten deltager i skolepuljen, har sagt nej tak til invitation til skolepuljen, eller ikke er inviteret til skolepuljen.

For en uddybende beskrivelse af de anvendte data og metoder henvises til appendiks A.

3. Skolernes deltagelse i og erfaringer med inspirationsprogrammet

I skolepuljens andet år er der fortsat stor tilfredshed med inspirationsprogrammets aktiviteter og materialer. Skolerne oplever fortsat et behov for inspirationsprogrammet, deltager fortsat i høj grad i inspirationsprogrammets aktiviteter og har overvejende positive erfaringer med aktiviteterne. Det lader dog til, at skolerne har udfordringer med at dele og anvende den nye inspiration og viden på en systematisk måde.

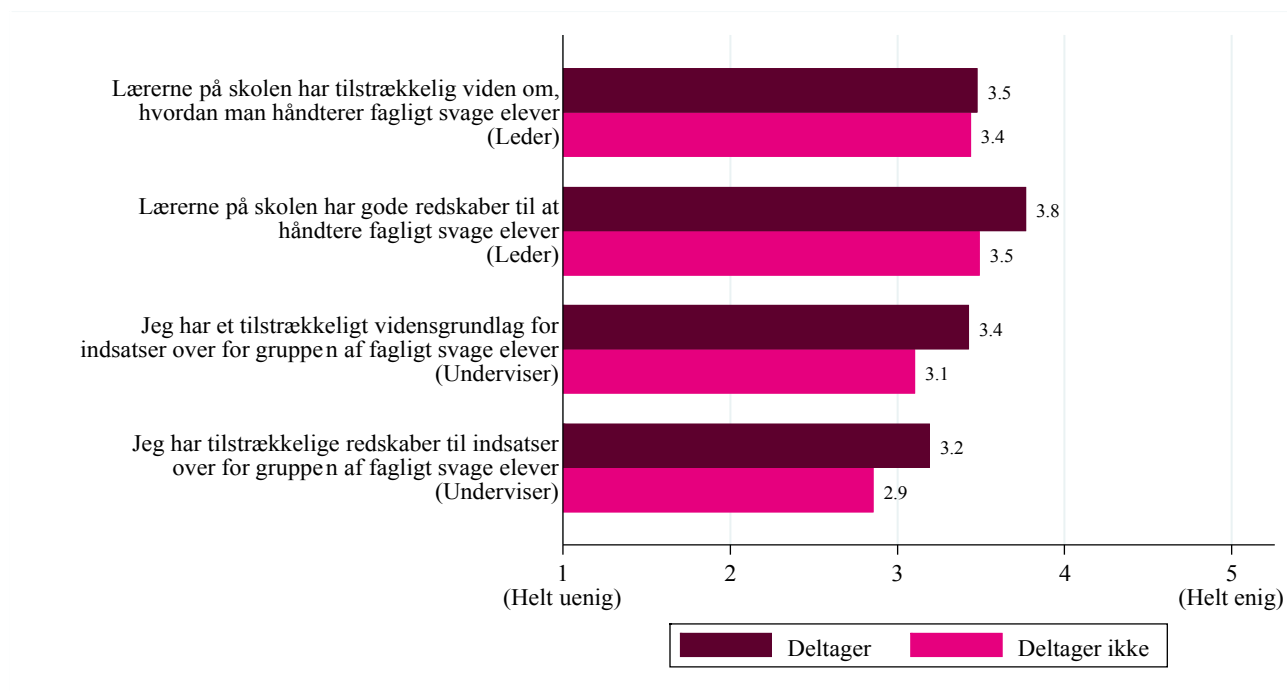
3.1 Skolernes oplevelse af behovet for inspirationsprogrammet

De skoler, der deltager i inspirationsprogrammet, vurderer i slutningen af skolepuljens andet år fortsat, at de har behov for øget viden om og redskaber til opgaven med at løfte fagligt svage elever. Svarene i spørgeskemaundersøgelserne blandt ledere og undervisere i udskolingen viser, at der fortsat er en betydelig andel i begge grupper, der ikke mener, at lærerne har tilstrækkelig viden og redskaber til at håndtere gruppen af fagligt svage elever i skolepuljens andet år, jf. Figur 3.1. Selvom der i de fleste tilfælde er lidt flere ledere og lærere, der er enige end uenige i udsagnene (dvs. gennemsnit over 3,0), er den generelle tendens, at mange hverken er uenige eller enige. Dette tyder på, at skolerne fortsat oplever et behov for inspirationsprogrammet.

Ligesom i skolepuljens første år³, er der ingen nævneværdige forskelle mellem skoler, der deltager i inspirationsprogrammet, og skoler, der ikke gør.

³ For en uddybning af resultater og svarfordelinger i skolepuljens første år henvises til Andersen et al., 2019.

Figur 3.1: I hvor høj grad er skoleledere og undervisere på skoler i inspirationsprogrammet enige i, at lærerne har tilstrækkelig viden om og redskaber til at håndtere fagligt svage elever?

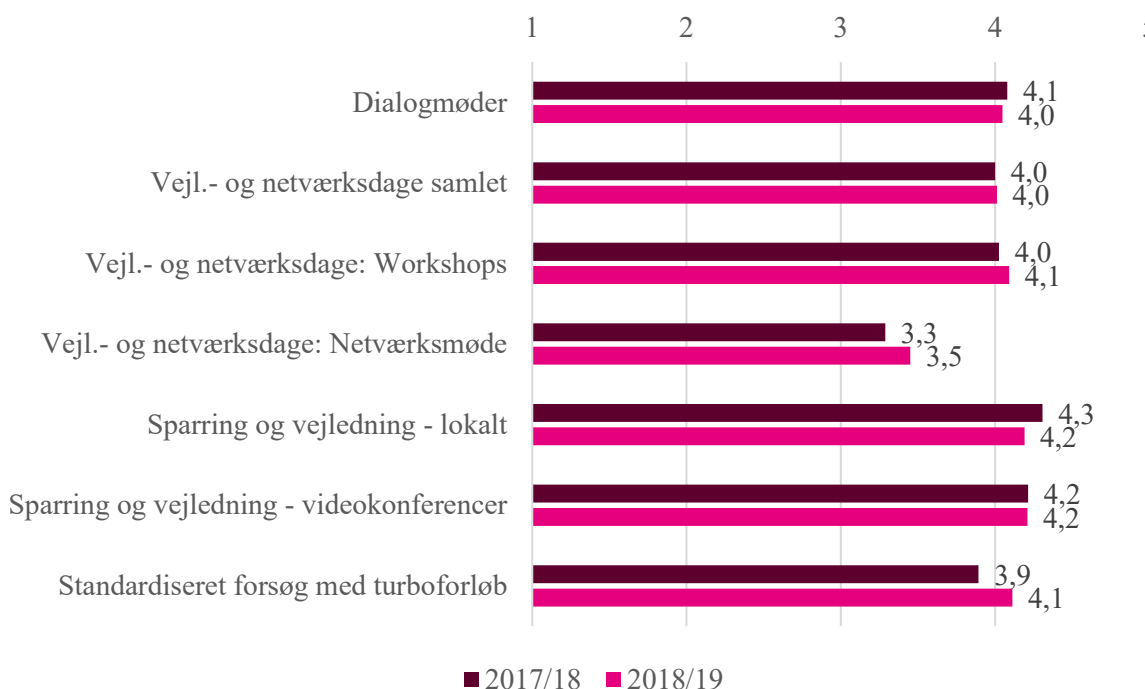
Kilde: Spørgeskemaundersøgelser blandt ledere og undervisere i udskoling, 2019. Gennemsnit for lederbesvarelser er baseret på svar fra 128 skoler (69=deltager, 59=deltager ikke) og gennemsnit for undervisere er baseret på svar fra 106 besvarelser. Søjlerne højde svarer til gennemsnit uden afrunding, mens gennemsnitsværdierne er angivet med én decimal.

3.2 Skolernes vurdering og anvendelse af inspirationsprogrammets aktiviteter og materialer

Skolerne deltager i stort set samme omfang i inspirationsprogrammets aktiviteter i skolepuljens andet år, som de gjorde i det første år. Ifølge skolernes egne afrapporteringer deltager langt de fleste skoler i dialogmøder, vejlednings- og netværksdage samt sparring og vejledning, og der ses ingen væsentlige ændringer fra skoleåret 2017/2018 til skoleåret 2018/2019 i forhold til skolernes deltagelse i inspirationsprogrammets aktiviteter (ikke vist i figur).

Heller ikke i forhold til de deltagende skolars vurdering af aktiviteterne, er der nogen nævneværdige forskelle mellem 2017/2018 og 2018/2019, jf. Figur 3.2. I begge år er der en overvejende tilfredshed med alle typer af aktiviteter. Trods en stigende tilfredshed med netværksmøderne, er det fortsat den aktivitet, der i gennemsnit opnår den dårligste vurdering.

Figur 3.2: De deltagende skolars gennemsnitlige vurdering af aktiviteterne i inspirationsprogrammet i skoleåret 2017/18 og 2018/19 på en skala fra 1 (meget utilfreds) til 5 (meget tilfreds)

Kilde: Skolernes årlige afrapportering til STUK, 2017/18 og 2018/19. Kun de skoler, der har deltaget i og vurderet den pågældende aktivitet indgår i gennemsnittet (n varierer fra 18 til 88 skoler afhængigt af aktivitet).

De kvalitative interviews med caseskolerne bakker op om resultaterne fra spørgeskemaundersøgelserne, når vi ser på skolernes vurdering af aktiviteterne i inspirationsprogrammet. Det fremgår af nedenstående Boks 3.1, at der fortsat er stor ros til de forskellige oplæg og workshops samt vejlednings- og netværksdagene. Særligt nævnes, at der er gode oplægsholdere, høj kvalitet samt, at programaktiviteterne har givet stor inspiration til at få ændret praksis.

Interviewpersonerne er dog fortsat i mindre grad tilfredse med netværksmøderne sammenlignet med de andre aktiviteter. Dette på trods af, at netværksmøderne på baggrund af skolernes feedback har ændret struktur siden skolepuljens første år. Skolerne oplever ikke, at netværksmøderne, hvor de skal give hinanden inspiration og sparring, giver dem noget konkret, som de kan tage med hjem og implementere i praksis, jf. Boks 3.1. Dette stemmer således overens med skolerne egne afrapporteringer til STUK.

Boks 3.1: Vurdering af programaktiviteter

"Jeg synes UVM har været gode. Jeg synes virkelig det er nogle gode og virkelig læringsrige programmer, som de har sat sammen" (Ressourcepersoner, Skole A).

"Jeg havde det som om jeg gik derfra med en eller anden hemmelighed, som det kun var os, der var på det kursus, der lærte og som er sindssygt vigtig at få bredt ud" (Ressourcepersoner, Skole D).

"Jeg synes det er blevet rigtig godt at være med på det danskfaglige tema. De har taget nogle relevante temaer op, hvor der er meget man kan tage med tilbage og bruge og videreudvikle eller gøre til vores eget her på skolen" (Ressourcepersoner, Skole E).

I: "De der netværksmøder?" R: *"Ja, det var møg. [...] Sidste år [læs: andet år af skolepuljen] var det sådan meget mere konsulentstyret og det var egentlig også okay, men stadigvæk synes jeg, at der er for meget af det her med, at vi skal fortælle om vores egne historier."* (Ledelsesrepræsentant, Skole B)

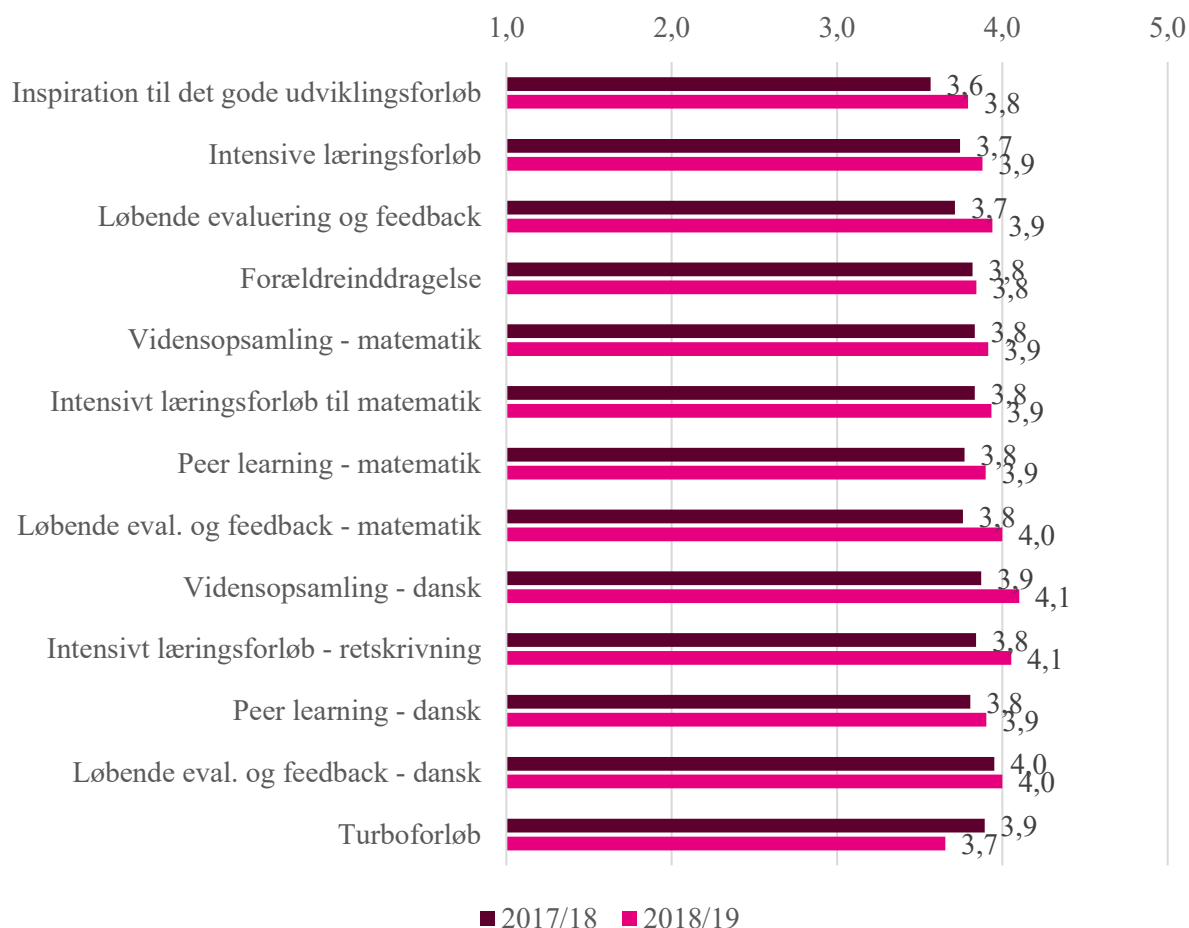
"Jeg synes det har haft en voldsom høj kvalitet, som har beriget og hjulpet os, sendt os i en retning som skole, som har bragt os til et nyt og bedre sted" (Ledelsesrepræsentant, Skole D).

Note: I er interviewer. R er den interviewede.

De deltagende skoler har ligeledes angivet deres anvendelse og vurdering af en række forskellige inspirationsmaterialer, der er tilgængelige på Danmarks læringsportal (www.emu.dk) under området "Løft af de fagligt svageste elever". Her er der generelt ikke stor forskel på, hvor stor en andel af skolerne, der har anvendt materialerne i de to skoleår.

Skolernes gennemsnitlige tilfredshed med materialerne er heller ikke betydeligt forskellige i de to skoleår. Den gennemsnitlige tilfredshed med alle materialer – på nær materialet om turboforløb – er steget en anelse fra 2017/2018 til 2018/2019, jf. Figur 3.3.

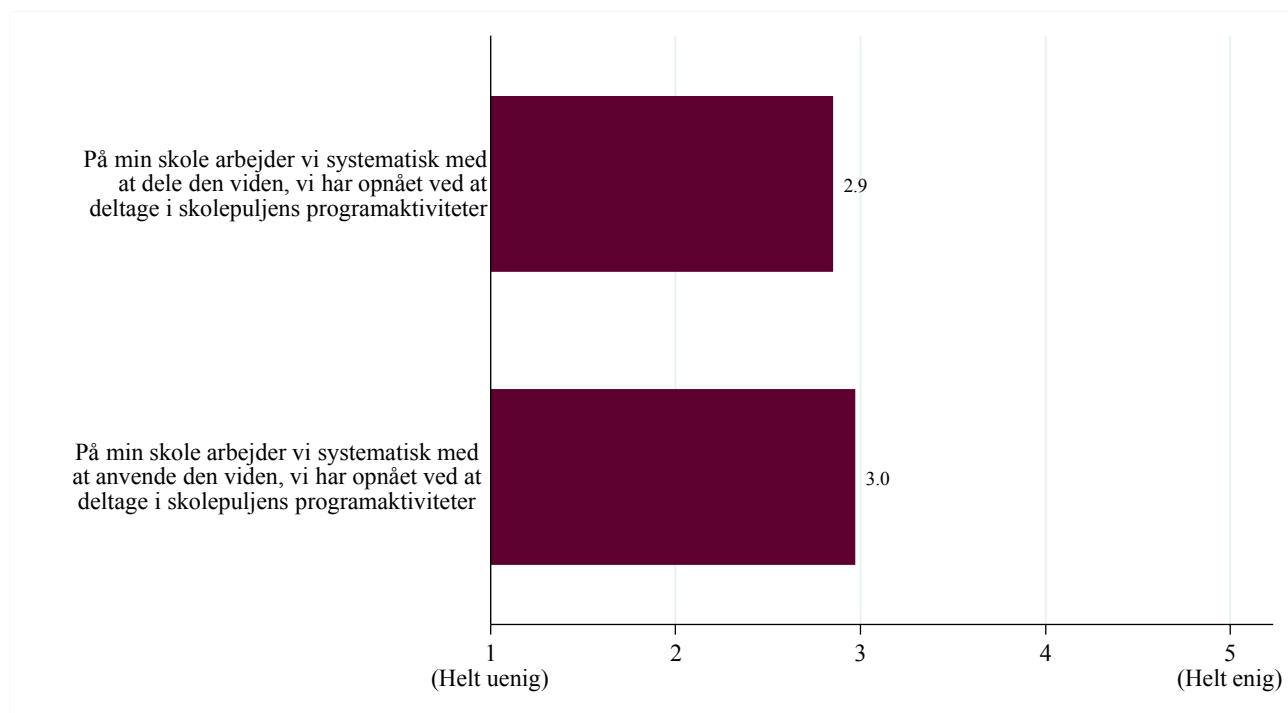
Figur 3.3: De deltagende skolars gennemsnitlige vurdering af forskellige inspirationsmaterialer fra EMU i skoleåret 2017/18 og 2018/19 på en skala fra 1 (meget utilfreds) til 5 (meget tilfreds)

Kilde: Skolernes årlige afrapportering til STUK, 2017/18 og 2018/19. Kun de skoler, der har deltaget i og vurderet den pågældende aktivitet indgår i gennemsnittet (n varierer fra 29 til 59 afhængigt af materiale).

Endelig har vi undersøgt, om underviserne selv oplever, at de arbejder systematisk med at dele og anvende den viden, de har opnået ved deltagelse i skolepuljens programaktiviteter. På mange skoler lader dette ikke til at være tilfældet, jf. Figur 3.4. På tværs af skolerne svarer et gennemsnit af underviserne således, at de hverken er enige eller uenige i, at de på deres skole arbejder systematisk med at *dele* og *anvende* det de har opnået ved at deltage i inspirationsprogrammet. Dermed ser det ud til, at skolerne oplever udfordringer med at få anvendt den nye inspiration og viden i praksis.

Figur 3.4: Anvender skolerne den viden, de har opnået gennem inspirationsprogrammet?

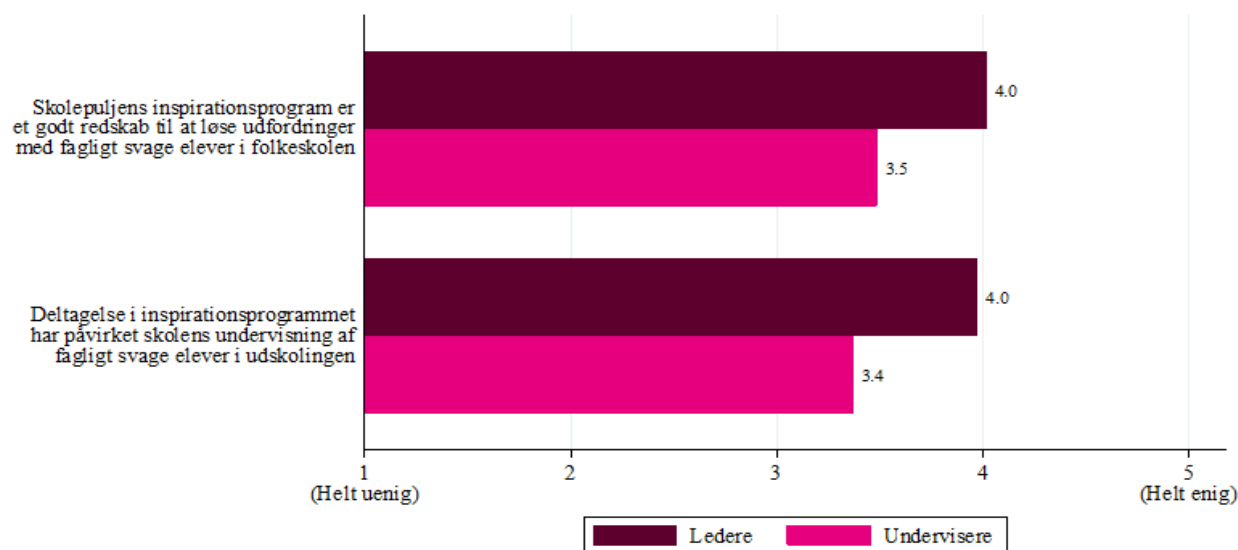

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt undervisere i udskolingen, 2019. Kun skoler, der deltager i skolepuljens inspirationsprogram indgår i figuren. Gennemsnittet for undervisere er baseret på 103 besvarelser.

3.3 Samlet vurdering: Hvad er skolernes udbytte af inspirationsprogrammet?

Især skolernes ledelser oplever inspirationsprogrammet som et godt redskab til at løse udfordringer med fagligt svage elever, og mener at deltagelse i inspirationsprogrammet har påvirket skolens undervisning af denne målgruppe, jf. Figur 3.6. Undervisere er i gennemsnit lidt mindre enige i disse udsagn end ledelserne. Svarene er på niveau med vurderingerne i skolepuljens første år (se Andersen et al., 2019).

Figur 3.6: I hvor høj grad er skoleledelser og undervisere på de deltagende skoler enige i, at inspirationsprogrammet er et godt redskab og at det påvirker undervisningen af fagligt svage elever?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelser blandt ledere og undervisere i udskolingen, 2019. Kun skoler, der deltager i skolepuljen indgår i figuren. Gennemsnit for lederbesvarelser er baseret på svar fra 68 og 65 skoler, og gennemsnit for undervisere er baseret på henholdsvis 56 og 59 besvarelser.

De kvalitative interviews med caseskolerne uddyber og nuancerer resultaterne fra spørgeskemaundersøgelserne i forhold til skolernes udbytte af inspirationsprogrammet. Her ser vi, at de deltagende skoler generelt har meget positive erfaringer med inspirationsprogrammet, og oplever et højt udbytte af deltagelse i programaktiviteterne. Dette gælder både for repræsentanter fra skolernes ledelser, ressourcepersoner (fx vejledere i dansk og matematik), lærere i udskolingen og repræsentanter fra de kommunale forvaltninger, som har deltaget i programaktiviteterne.

Flere skoler beretter om et kompetenceløft blandt lærerne, og at de er blevet dygtigere til at håndtere gruppen af fagligt udfordrede elever, som resultat af deres deltagelse i skolepuljen. Samtidig giver nogle interviewpersoner udtryk for, at det er en udfordring at blive ved med at 'bygge mere på' i forhold til viden og redskaber til håndtering af de fagligt svage elever, mens nogle af skolerne giver udtryk for, at de allerede praktiserer nogle af de indsatser, som programmet har givet inspiration til, jf. Boks 3.2.

Boks 3.1: Skolernes behov for og udbytte af inspirationsprogrammet

”Det her bliver lidt ’dåseåbneren’ til at få ændret en daglig praksis” (Ledelsesrepræsentant, Skole A).

”Der er ingen tvivl om at når man hiver en hel dag ud af kalenderen, så regner man også med at virkelig få guld. Men nu ved elevløft er det mange penge, og vi skal rykke og der er kloge folk her. Og der tror jeg måske, der er jeg nok blevet lidt skuffet undervejs. Der havde jeg håbet på noget nyt eller noget mere” (Ressourcepersoner, Skole E).

”Det er svært, at blive ved med at finde på ting, som man kan blive ved med at være ind i det her. Det behøver man nok egentlig heller ikke, for det er jo ikke manglen på redskaber. Det handler for os om at vælge de redskaber ud, som vi tror på og som vi kan stå inde for, for der er jo tusind ting man kunne gøre, man kan bare ikke gøre det hele, så vi er simpelthen nødt til at vælge noget” (Ressourceperson, Skole D)

Det er af flere årsager vanskeligt at vurdere, *i hvilken grad og hvordan* skolernes deltagelse i inspirationsprogrammet påvirker undervisningen af fagligt svage elever. For det første anviser inspirationsprogrammet ikke én bestemt metode, som deltagerne skal anvende i undervisningen. Inspirationsprogrammet giver i stedet inspiration til flere forskellige redskaber, metoder og lign. som kan anvendes i arbejdet med de fagligt svage elever. Forskellige praksisser kan derfor være i overensstemmelse med inspirationsprogrammets anbefalinger.

Både de kvalitative interview og skolernes egne afrapporteringer til STUK tyder da også på, at skolerne arbejder meget forskelligt med opgaven om at løfte de fagligt svage elever. Der er ikke én bestemt tilgang, der går igen på tværs af skolerne. Skolerne har igangsat mange forskellige typer af indsatser, der fokuserer på eksempelvis regnestrategier, ordblindhed, genrekendskab, prøveforberedelse, fravær, forældresamarbejde, osv. Samtidig er indsatserne organiseret på mange forskellige måder, for eksempel i mindre grupper for udvalgte elever, ved holddeling og/eller tolærerordninger eller i den almindelige klasseundervisning. Endelig er der heller ingen entydige tendenser i forhold til, hvilke målgrupper de deltagende skoler fokuserer på i forbindelse med skolepuljen. Der er fortsat flest skoler, der fokuserer på indsatser for elever i 9. klasse, men sammenlignet med skoleåret 2017/2018 tyder skolernes afrapporteringer på, at flere skoler har bredt deres indsatser ud over flere forskellige målgrupper i skolepuljens andet år. Der er således en lille stigning i andelen af skoler, der arbejder med samtlige målgrupper, hvilket blot indikerer, at indsatserne er mere spredt ud.

For det andet er der tale om redskaber og metoder, som også anvendes af mange skoler, der ikke deltager i skolepuljen. Inspirationsprogrammets materialer er også tilgængelige for skoler uden for programmet og i mange tilfælde er der tale om redskaber og metoder, der er velegnede på alle skoler og for de fleste elever. Flere af de beskrevne tilgange kan siges at være ’oppe i tiden’ – fx intensive læringsforløb og tolærerordninger – i den forstand, at de tilsyneladende vinder indpas på skoler over hele landet. De kvalitative interview tyder da også på, at flere af de beskrevne tilgange anvendes på tværs af alle otte caseskoler, hvilket vil sige både deltager- og ikke-deltager-skoler. Dette tyder på, at det ikke nødvendigvis er inspirationsprogrammet, der har haft indflydelse på skolernes valg af tilgange.

Samlet peger analyserne af skolernes erfaringer med inspirationsprogrammet på, at skolerne er meget tilfredse med deres deltagelse i og udbytte af inspirationsprogrammet, der har givet ny viden og redskaber til arbejdet med at løfte de fagligt svage elever i udskolingen. Det er imidlertid svært at svare på, i hvor høj grad inspirationsprogrammet rent faktisk påvirker undervisningen af fagligt svage elever, fordi de deltagende skoler og lærere lader sig inspirere af forskellige redskaber, materialer og metoder. Deltagelse i inspirationsprogrammet medfører dermed ikke nødvendigvis en større ensartethed i de didaktiske metoder. Samtidigt tyder resultaterne på, at efter to års deltagelse i inspirationsprogrammet anvender mange af skolerne ikke den nye viden og de nye redskaber på en systematisk måde.

4. Skolernes erfaringer med den økonomiske pulje

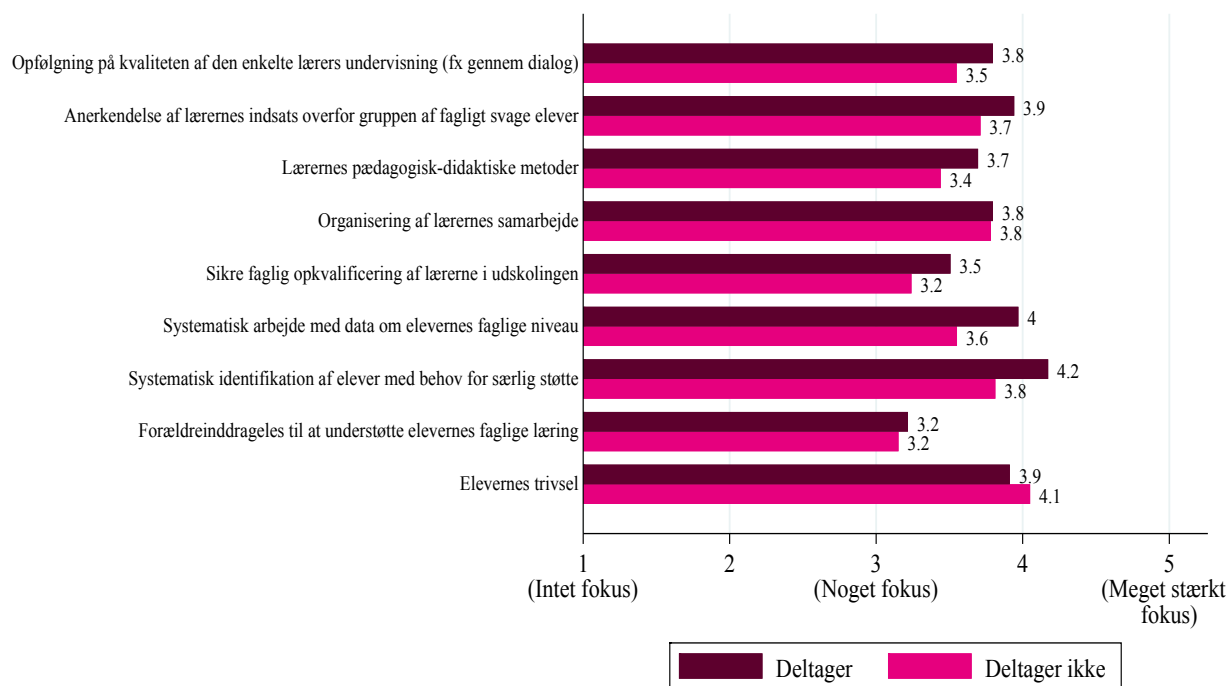
Deltagelse i skolepuljen har fortsat væsentlig betydning for skolernes fokus og økonomiske prioriteringer. Særligt på et område træder betydningen for skolernes fokus frem, nemlig i deres prioritering af prøveforberedende aktiviteter. De deltagende skoler fokuserer mere på alle typer af prøveforberedelse end skoler, som ikke deltager i skolepuljen. For nogle medarbejdere er deltagelse i skolepuljen motiverende, mens det for andre medfører et negativt forventningspres og opleves demotiverende.

4.1 Skolernes fokus og prioritering af økonomiske ressourcer

I den første midtvejsevaluering af skolepuljen konstaterede vi, at skolepuljen i det 1. år havde haft væsentlig betydning for skolernes fokus. De deltagende skoler havde fået større ledelsesmæssigt fokus på gruppen af fagligt udfordrede elever i udskolingen. Samtidig skete der en vis omprioritering af skolernes økonomiske ressourcer i retning imod aktiviteter, der netop kunne gavne denne gruppe. I dette afsnit ser vi nærmere på, om dette øgede fokus på skolepuljens primære målgruppe fortsat er gældende efter skolepuljens 2. år.

Deltagelse i skolepuljen lader også til at have betydning for skoleledelsernes fokus i puljens 2. år. Ifølge svarene på spørgeskemaundersøgelserne har ledelserne på de deltagende skoler således større fokus på blandt andet ”Systematisk identifikation af elever med behov for særlig støtte”, ”Systematisk arbejde med data om elevernes faglige niveau”, ”Opfølgning på kvaliteten af den enkelte lærers undervisning” samt ”Lærernes pædagogisk-didaktiske metoder” end ledelserne på skoler, som ikke deltager i skolepuljen. På alle disse områder var graden af fokus den samme eller stærkere på de ikke-deltagende skoler i skoleåret 2016/17 (året før skolepuljens start).

Figur 4.1: I hvor høj grad har skolernes ledelser fokus på disse områder?

Kilde: Baseret på spørgeskemaundersøgelse blandt ledere, 2019. Gennemsnit for deltagende skoler er baseret på 103 antal skoler, mens gennemsnit for skoler, som ikke deltager er baseret på 140.

De kvalitative interview på udvalgte skoler tyder også på, at deltagelse i skolepuljen påvirker ledelsens fokus. På alle de caseskoler, der deltager i skolepuljen, fortæller interviewpersoner, at skolerne har fået øget fokus på fagligt svage elever, på fagene dansk og matematik eller på karakterer og folkeskolens prøver. Samtidig anerkender flere af interviewpersonerne, at øget fokus på netop disse områder har betydet, at andre grupper af elever, andre fag eller andre af folkeskolens formål har fået mindre fokus, herunder eksempelvis, at skolens dannelsesopgave er trådt i baggrunden i takt med det øgede fokus på faglige resultater. Boks 4.1 viser udvalgte citater om skolepuljens betydning for ledelsens fokus.

Boks 4.1: Oplevelse af skolepuljens betydning for ledelsens fokus på fagligt udfordrede elever

Fokus kom måske til at ligge på at få bunden med. Og måske fik vi ikke udfordret de dygtigste elever godt nok. (Ledelsesrepræsentant, Skole A)

Altså vi har ændret nogle ting, som vi ikke ville have gjort, hvis ikke jeg havde været på det her. Der har været noget mere fokus på fagligheden end der ellers normalt ville være. (Ledelsesrepræsentant, Skole B)

Fordi man så gerne vil have fingrene i de her penge har man kastet lys over dansk- og matematikfagene, imens de andre fag sådan set ikke er så afgørende. (Ressourceperson, Skole C)

Boks 4.1 (fortsat)

Jeg havde for eksempel elever sidste år, som jeg aldrig overhovedet ville overveje at skulle styrke, fordi de lå måske meget i den svage del. De ville bestå, men de lå måske på 02, så man tager en hel kynisk vurdering: ”Okay de elever her kan vi satse på at få op på 4, så vi kan få del i præmiemillionerne”. Det vil sige, at nogle af de elever, der har været udsatte sådan længere nede, har man så valgt ikke at smide penge i, fordi man er realistisk med, at de aldrig kommer op på et 4-tal i de her discipliner. (Ressourceperson, Skole C)

Der er jo ingen tvivl om, at der er kommet større fokus på det faglige [...]. Jeg synes, at det er positivt. Det skal bare være med måde. (Medarbejder, Skole D)

Når projektørlyset er rettet lige præcis mod præstationer, effekter, output, så er der noget, der ligger hen i mørket. Og den dannelsesopgave, som vi har ansvaret for - og som vi har et øget ansvar for - den har ligget lidt hen i mørket. Det handler ikke elevernes personlige kompetencer. For der synes jeg nok, at vi har været tæt ind over også i forbindelse med elevløft. Men det handler om det generelle, den filosofiske tilgang, og vi kan simpelthen se det på kulturfagene, at vi præsterer ikke så godt som vi plejer. (Skoleleder, Skole E).

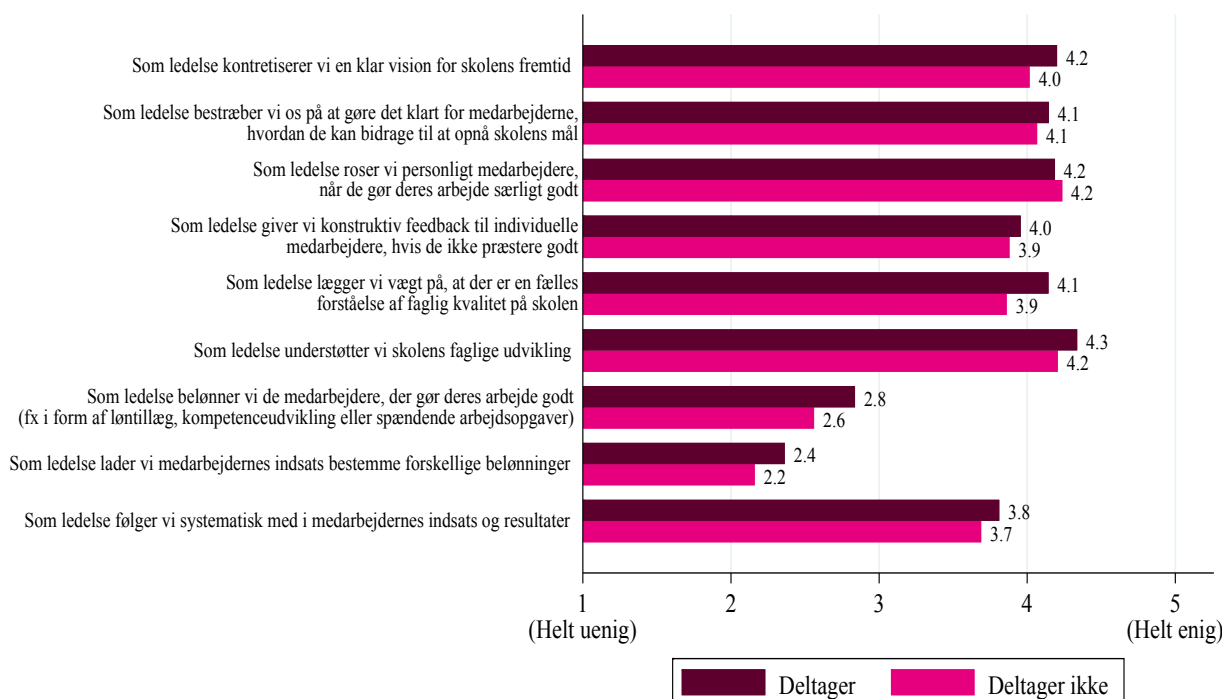
Det flytter jo altid fokus lidt, når man får nogle muligheder for at øge fokus på et sted, så vil det jo flytte noget opmærksomhed fra et andet sted. (Medarbejder, Skole F)

På fire ud af de seks caseskoler, der indgår i skolepuljen, fortæller interviewpersoner, at der er flyttet ressourcer fra andre formål til aktiviteter, der kan være med til at løfte fagligt udfordrede elever i udskolingen. Det kan eksempelvis være en prioritering af ekstra ressourcer til en tolærerordning i dansk eller matematik i udskolingen, ekstra vejledertimer i dansk eller matematik eller kompetenceudvikling af dansk- og matematiklærere i udskolingen. Ledelsen på én af de seks skoler understreger omvendt, at skolen i år primært har prioriteret flere ressourcer til indskolingen. På den sidste af de seks skoler er der ikke nogen klar indikation af, om deltagelse i skolepuljen har haft betydning for skolens økonomiske prioriteringer.

For at undersøge skolernes brug af forskellige ledelsestilgange, har vi i spørgeskemaundersøgelsen blandt skolernes ledelser i 2019 tilføjet en række spørgsmål om ledelsernes oplevelse af deres egen ledelsesadfærd.⁴ Figur 4.2 viser et gennemsnit af ledernes svar opdelt på, om skolen deltager i skolepuljen eller ej. Som det fremgår, er der generelt ikke ret stor forskel på svarene, afhængigt af om skolerne deltager eller ej. Kun på et enkelt spørgsmål, nemlig i hvor høj grad skolens ledelse lægger vægt på, at der er en fælles forståelse af faglig kvalitet på skolen, er der statistisk signifikant forskel på svarene fra henholdsvis deltager- og ikke-deltager-skoler.

⁴ Vi har anvendt validerede spørgsmål fra henholdsvis Ledelseskommisionens spørgeskemaundersøgelse (Ledelseskommisionen, 2017), Jensen et al. (2019) og Bloom et al. (2015).

Figur 4.2: I hvor høj grad er skoleledelserne enige i, at de anvender følgende former for ledelsesadfærd?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere, 2019. Gennemsnit for lederbesvarelser er baseret på svar fra 122-128 skoler afhængigt af spørgsmål.

Vi har også undersøgt, om de skoler, som har opnået præmien efter skolepuljens andet år, har fokus på nogle bestemte områder eller er karakteriseret ved bestemte ledelsestilgange. Der er ikke noget, der indikerer en sådan statistisk sammenhæng.

De kvalitative interview tyder heller ikke på, at deltagelse i skolepuljen fremmer en bestemt ledelsesadfærd. Ledelserne på de deltagende skoler har valgt vidt forskellige tilgange til skolepuljen. På nogle skoler gør ledelsen meget for at følge indsatsen, for at løfte de fagligt svageste elever gennem dialog, faglig sparring og monitorering af data. På andre skoler vælger ledelsen bevidst at være på større afstand og dermed i højere grad at lade lærere og ressourcepersoner selv tilrettelægge indsatsen. På nogle skoler oplever medarbejderne et betydeligt ledelsesfokus på at opnå præmiepengene, mens de på andre skoler ikke oplever noget væsentligt pres. Samlet lader det altså ikke til, at deltagelse i skolepuljen påvirker skolernes ledelsestilgang, men at ledelserne forfølger det samme mål på vidt forskellige måder.

Samlet set viser resultaterne i dette afsnit, at deltagelse i skolepuljen påvirker skoleledelsernes fokus og prioritering af ressourcer på den måde, at der kommer større fokus på at hæve de fagligt svageste elevers karakterer i dansk og matematik ved prøverne i 9. klasse. Dette øgede fokus betyder omvendt, at der er mindre fokus på andre formål eller målgrupper. Der er imidlertid ikke umiddelbart noget der indikerer, at de skoler, som opfylder betingelserne for at få præmien udbetalt efter skolepuljens andet år, har større ledelsesmæssigt fokus på netop disse områder sammenlignet med skoler, som ikke har opnået præmiepengene.

4.2 Skolernes anvendelse af præmien fra år 1

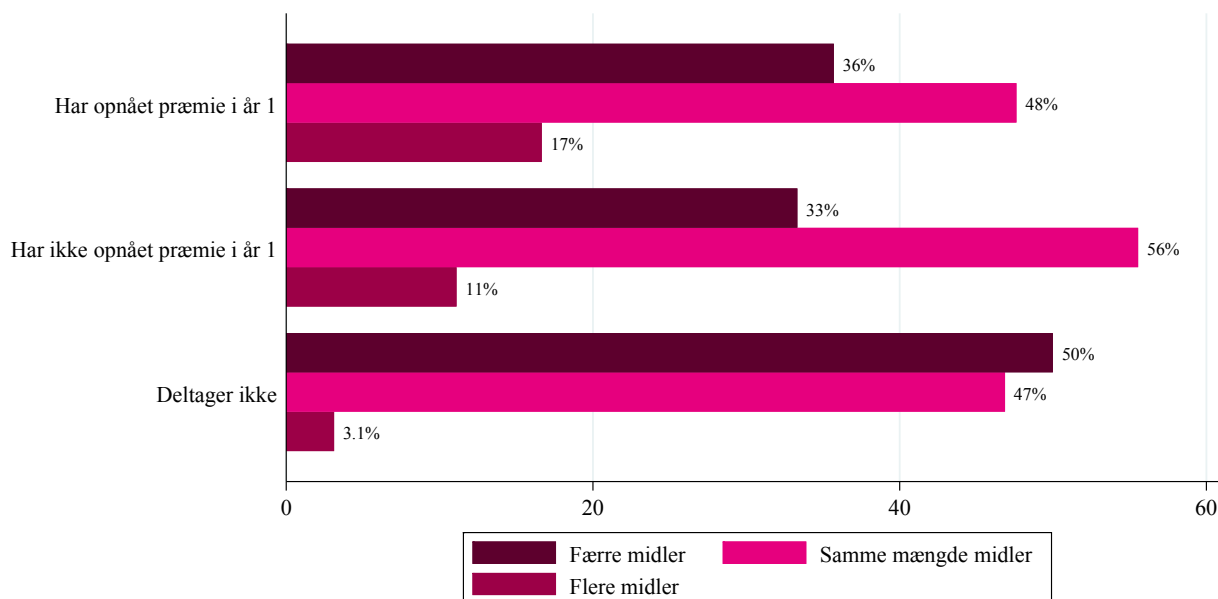
Efter skolepuljens 1. år (2017/18) lykkedes det ca. 60 pct. af de deltagende skoler at opnå målet om at reducere andelen af elever med et karaktergennemsnit under 4 i dansk og matematik. Disse skoler har derfor i skolepuljens 2. år (2018/19) fået udbetalt en præmie på mellem 1,3 og 1,5 mio. kroner, afhængigt af skolens størrelse. I dette afsnit ser vi nærmere på, hvordan skolerne har anvendt præmiepengene.

Vi véd fra de kvalitative interview, at der i visse tilfælde har været tvivl om, hvorvidt præmiepengene ville tilfalde den enkelte skole eller indgå i kommunens samlede økonomiske ramme for skoleområdet. Der er også eksempler på kommuner, hvor flere deltagende skoler deler eventuelle præmiepenge, og hvor forvaltningen har lånt skolen penge til at investere i eksempelvis konsulentbistand, som kun skal betales tilbage, hvis skolen opnår præmien. Det er derfor relevant at undersøge, i hvor høj grad pengene rent faktisk er tilfaldet skolerne.

Ifølge lederne på de skoler, som har opnået præmien efter det 1. år, har langt flertallet af skolerne modtaget hele beløbet. Dette er tilfældet på 86 pct. af skolerne. På de resterende 14 pct. af skolerne er en del af præmien tilfaldet skolen. Ifølge skoleledelsernes svar på spørgeskemaet er der således ingen eksempler, hvor hele den økonomiske præmie er tilfaldet andre end skolen.

Det er imidlertid bemærkelsesværdigt, at præmiepengene ikke lader til at have nogen betydning for, hvorvidt skolernes ledelse vurderer, at der er flere eller færre ressourcer til rådighed pr. elev sammenlignet med året før. I hvert fald er andelen af ledere, der vurderer, at skolen har *færre* ressourcer til rådighed pr. elev til undervisning og faglige formål i 2018/19 sammenlignet med 2017/18, stort set den samme, uanset om skolen har opnået præmien eller ej, jf. Figur 4.3. Selv blandt de skoler, der har opnået præmien, er der således flere ledere, der oplever færre end flere ressourcer pr. elev. Blandt skoler, der ikke deltager i skolepuljen, er der dog en endnu højere andel af ledere, der vurderer, at skolen har fået færre ressourcer pr. elev.

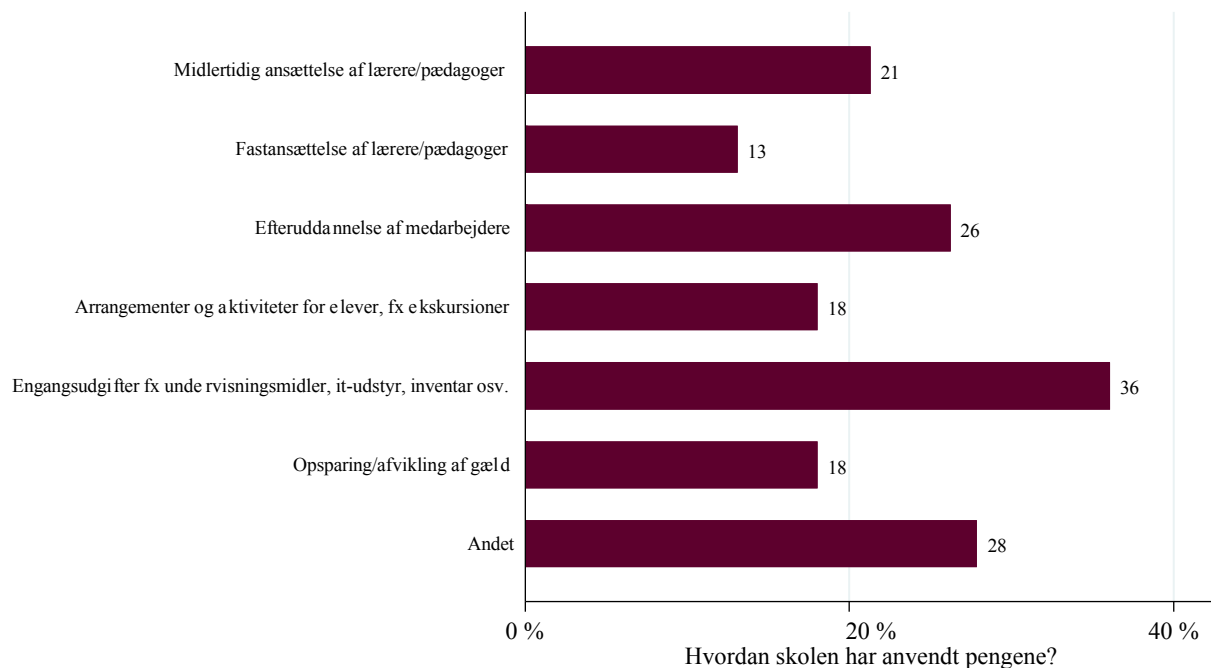
Figur 4.3: Hvordan vurderer skoleledelserne mængden af økonomiske ressourcer pr. elev til undervisning og faglige formål i skoleåret 2018/19 sammenlignet med skoleåret 2017/18?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere, 2019. Skoler, der har svaret "ved ikke" indgår ikke i figuren. Baseret på svar fra 133 skoler.

Figuren nedenfor viser, hvad skolerne har brugt præmiepengene på fra skolepuljens først år på. Skolerne har anvendt pengene meget forskelligt. Det er dog tydeligt, at langt flertallet af skolerne har valgt at anvende pengene frem for at spare op eller afvikle gæld. Kun 18 pct. af skolerne har brugt præmiepenge på opsparing eller afvikling af gæld. Pengene anvendes primært til midlertidige udgifter, så som engangsudgifter til undervisningsmidler, it-udstyr, inventar osv. (36 pct.), efteruddannelse af medarbejdere (26 pct.) eller midlertidige ansættelser (21 pct.). Kun cirka hver 8. skole, der har modtaget præmien efter det første år, har brugt penge på at fastansætte medarbejdere. Dette hænger naturligvis sammen med, at der er tale om en engangsindtægt.

Figur 4.4: Hvordan har skolerne anvendt den økonomiske præmie fra skolepuljens første år?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere, 2019. Kun skoler, der har opnået præmien i skolepuljens første år indgår i figuren (n=61). Tallene summerer til mere end 100 pct., da hver skole kan anvende præmiepenge på flere forskellige formål.

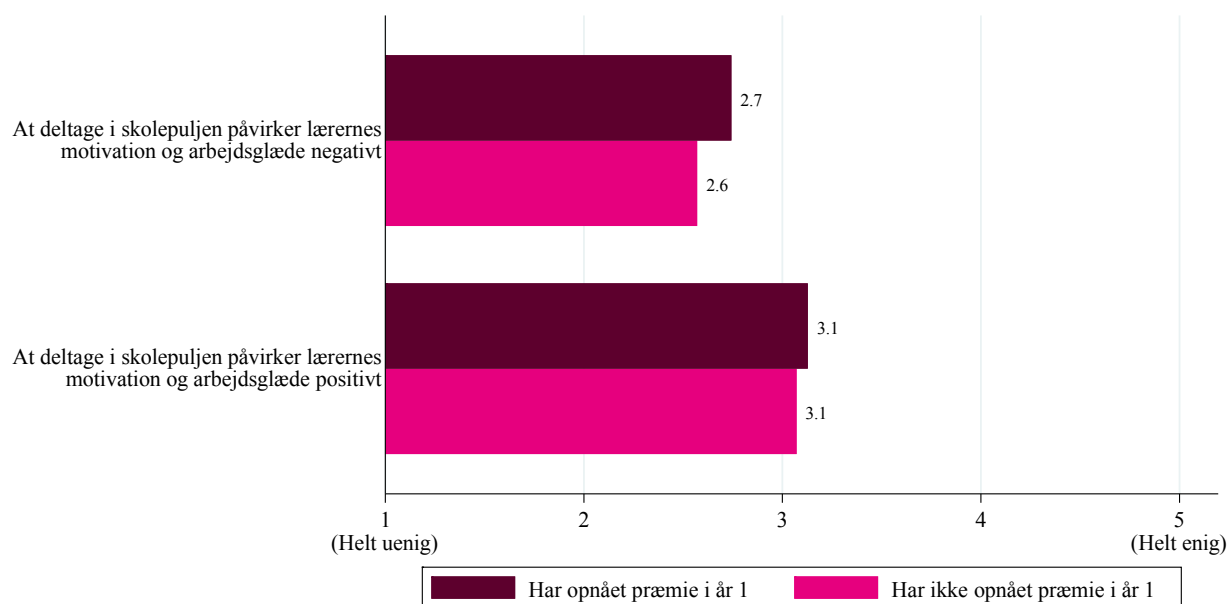
Samlet set viser resultaterne i dette afsnit, at størstedelen af de skoler, der har opnået præmien efter det første år, har modtaget alle præmiepengene, og at størstedelen af pengene er anvendt til midlertidige udgifter. Det er således sandsynligt, at præmiepengene fra det første år har betydning for skolernes indsats i skolepuljens andet år.

4.3 Skolepuljens betydning for oplevelse af motivation, pres og belastning

I dette afsnit ser vi nærmere på, hvordan deltagelse i skolepuljen – og dermed muligheden for at opnå den økonomiske præmie – påvirker medarbejdernes motivation og oplevelse af arbejdspress og belastning.

Helt overordnet er der blandt lederne en blandet oplevelse af betydningen af skolepuljen for lærernes motivation og arbejdsglæde, jf. Figur 4.5. Flere ledere oplever, at skolepuljen har positiv betydning for lærernes motivation og arbejdsglæde, end det modsatte, og der er stort set ikke forskel på denne vurdering afhængigt af, om skolen har modtaget præmien i år 1 eller ej. De fleste ledere er hverken enige eller uenige i, at skolepuljen påvirker lærernes motivation og arbejdsglæde positivt, mens kun cirka en tredjedel af lederne er enige eller meget enige i dette udsagn (tabel ikke vist).

Figur 4.5: Medarbejdernes motivation og arbejdsglæde (lederbesvarelser)

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere, 2019. Kun skoler, der deltager i skolepuljen indgår i figuren (n=103, hvoraf 61 har opnået præmien i år 1).

Analyserne af de kvalitative data tegner et tilsvarende billede, idet det her samtidig bliver tydeligt, at det kan være meget individuelt for den enkelte leder eller lærer, om man motiveres direkte af den økonomiske præmie. For nogen opleves konkurrenceelementet og den økonomiske belønning motiverende, mens det for andre opleves demotiverende eller decideret provokerende. Samtidig er der nogen, der giver udtryk for, at de i højere grad finder motivation i selve opgaven og det faktum, at de med invitationen til skolepuljen er blevet mere opmærksomme på netop denne opgave og skolens hidtidige resultater. Og endelig er der nogen, der giver udtryk for, at de især finder motivation i den kompetenceudvikling, som følger af deltagelse i inspirationsprogrammet, jf. kapitel 3.

Boks 4.2: Skolernes oplevelse af skolepuljens betydning for motivation

Man kan også sige, at der er nogle lærere, der er mere modtagelige for det end andre. Jeg tror ikke, vi er så modtagelige lige nu. Vi er mere modtagelige over for den viden, vi får ind (Ressourceperson, Skole A)

Altså de her 1,3 millioner, det hjælper ikke noget. Altså det er ikke gavnligt for at få et bedre arbejdsmiljø. (Leder, Skole B)

Jeg har hørt, at der er nogle lærere, der synes, det her er alt for meget og alt for dårligt; og der er også nogen, der synes, det egentlig er en meget sjov udfordring at få det her. Det er meget blandet. (Forvaltning, Skole C)

Altså, jeg erkender blankt, at jeg har sådan et konkurrencegen. Det har jeg aldrig lagt skjul på over for dem [lærerne]. Og i starten der grinede de bare. Jamen det kan jeg sagtens mærke, at det har de da også. [...] De kan blive så tossede over noget, der mislykkes. "Har du hørt nyt om vi får?" Altså de følger virkelig med. (Leder, Skole C)

Det er ikke ret mange, tror jeg, hvis man spørger lærerne, der ville sige: "jamen jeg har løbet stærkere i år, fordi vi sku' ha' de der penge". Men de har været drevet, tror jeg, af en personlig ambition om at gøre det bedre og gøre det bedst mulige for de elever, de nu engang havde. (Ressourceperson, Skole D)

Altså jeg ved ikke, om det har været med til at motivere et eller andet sted. Men forrige år, der fik vi dem [præmien] ikke. Der manglede vi lidt. [...] Jeg synes vi gør tingene på samme måde hvert år, og klasserne er jo ikke ens. Så man kan ikke på den måde sige, at sidste år var vi rigtig dygtige som lærere, det hænger ikke sådan sammen. Det er simpelthen elevgrundlaget, der gør om man hæver, og om de er modtagelige for undervisningen. Og der er jo mange faktorer, som er indover, mange ubekendte altså. (Lærer, Skole E)

Det var da med til at motivere folk. Det var det helt klart. Men jeg tror nok at, det er jo svært at vurdere. Selvefølgelig var det noget, der motiverede, men jeg tror da også at lærerne. Hvis vi nu ikke var kommet igennem det første år, så havde de alligevel taget den læring med, som de havde fået, og fortsat med. (Leder, Skole F)

Vi har i undersøgelsen også set på skolernes oplevelse af potentielt negative betydninger af deltagelse i skolepuljen. I spørgeskemaundersøgelsen er der ikke noget der tyder på, at skolepuljen har en negativ betydning for lærernes generelle oplevelse af pres og belastning. Det er nemlig sådan, at lærerne på deltager-skolerne ikke svarer meget anderledes end lærerne på andre skoler, når vi fx spørger til oplevelsen af for meget fagligt stof, oplevelsen af for mange undervisningsopgaver og tendensen til at prioritere de lette opgaver, eller til oplevelsen af for meget politisk kontrol (tabel ikke vist).

I det kvalitative materiale træder skolepuljens potentielt negative betydning lidt tydeligere frem. På nogle skoler oplever man deltagelsen i skolepuljen som et direkte negativt forventningspres på lærerne, og på nogle skoler oplever man endvidere, at dette forventningspres forværres af ledelsens fokus på de fagligt svage elevers resultater. Det får den betydning, at lærerne i stedet for at blive positivt motiveret til at løse opgaven bedre, bliver nervøse for at mislykkes. Der er dog også ledere, der beskriver, hvordan de arbejder meget målrettet med at håndtere netop dette negative forventningspres, ligesom nogle skoler beskriver, hvordan de har vænnet sig til presset. Endelig er der også nogen interviewpersoner, der giver udtryk for, at den belastning, de oplever i hverdagen, ikke nødvendigvis har noget med skolepuljen at gøre.

Boks 4.3: Skolernes oplevelse af pres og belastning

Jeg synes faktisk, det skaber mere skævhed, end det skaber positiv fremdrift. Fordi i år 1 var det megamotiverende: "Vi skal fandme nå de her penge". Og så blev de sådan lidt: "Årh. Prøv og tænk hvis vi ikke får dem. Vi har bare knoklet sådan". Ja det er rigtig ærgerligt, men vi har arbejdet. (Leder, Skole A)

Så kan man blive presset langt ud, hvor man ikke har lyst til. Og så kan man godt sidde og sige nu her lige kort tid efter sommerferien: "Til sommer holder jeg fast i mig selv. Jeg er tro mod mig selv og hvordan jeg er som lærer". Men når vi begynder at nå til... Så begynder vi at tælle, tælle, tælle. Så lige pludselig, så kan man godt komme til pludselig at tabe sig selv. (Lærer, Skole A)

Noget af det værste i forhold til lærerne, det var det her ekstra pres, der kom. Og det har jeg også kunnet mærke, hvor jeg så har skullet italesætte: "Se på jeres elever. Vi får dem [pengene] jo nok ikke. Men gør hvad du kan". Og det har så resulteret i, at noget af trykket måske er taget af dem. (Leder, Skole B)

L1: Jamen jeg sidder lidt og håber, det går godt for dem alle sammen jo. [...] Det er først selvfølgelig, når jeg ser [...] resultaterne, så kan jeg da godt sige, altså så tænker jeg mere over det: "ej øv, hun klarede den ikke" eller "super, de nåede det". L2: Jeg synes da altid, der en form for pres, når man når til afgangsprøverne, ikke. L1: Lige præcis, ikke. (Lærere, Skole C)

L1: Men igen, jeg synes at det ærgerligt, hvis nogle lærere skal føle, at det var en stor fiasko, det de har præsteret, fordi man ikke lige kom med pengene. Og det synes jeg, det er virkelig ærgerligt. L2: Jo, og man skal være god i teamet altså. Når jeg har rendt og synes, hvor presset har ... jamen så er det jo godt jeg [peger på L1] har nogen, der kan kigge på mig og sige "Jamen prøv og hør her. Rolig nu". Men hvis ikke man har det, så kan man jo godt blive ... det kan jo være enormt stressende, ikke. (Lærere, Skole D).

Hvis de [lærerne] skal bære ansvaret for, om vi får 1,3 million, så giver man dem en opgave, der er alt for stor i forhold til det ansvar, de bør bære. Så vi valgte så at sige til hinanden, at vi skubber på processerne for alle, opmærksomheden for alle, men ikke specielt for dem [de fagligt svage elever]. Vi følger dem, og vi spørger til dem. (Leder, Skole E)

Og der er ingen tvivl om, at der er nogle kolleger, både på denne skole og andre, der uanset millionen eller ej, fordi de ville også opleve presset alligevel, har en eller anden form for pres: "Gad vide, om min lærerrolle er skyld i, at vi ikke fik millionen? (Lærer, Skole F).

Note: L1 og L2 er lærer henholdsvis lærer 1 og 2 på de respektive skoler.

Vi har også spurgt nærmere ind til, om skolerne oplever en stigmatiserende effekt af at deltage i skolepuljen, eller om det har haft konsekvenser for skolens omdømme. Dette synes ikke at være udbredt. Som vi også nævnte ovenfor, lader det snarere til, at skolerne i stedet bliver motiveret af at løfte opgaven og dermed skabe nye og positive fortællinger om skolen. Endelig er der få interviewpersoner, der nævner, at eleverne oplever en øget tendens til opdeling og dermed en øget opmærksomhed på forskellen mellem fagligt stærke og fagligt svage elever. Om dette fører til en negativ oplevelse af stigmatisering, er dog ikke tydeligt.

Sammenholdt med resultaterne i afsnit 4.1, peger dette samlet på, at deltagelse i skolepuljen har en betydning for lærernes motivation, men at denne betydning sandsynligvis hænger lige så meget sammen med skolernes fokus på opgaven, som med den direkte, økonomiske incitamentsvirkning. Endvidere er der potentielt også en

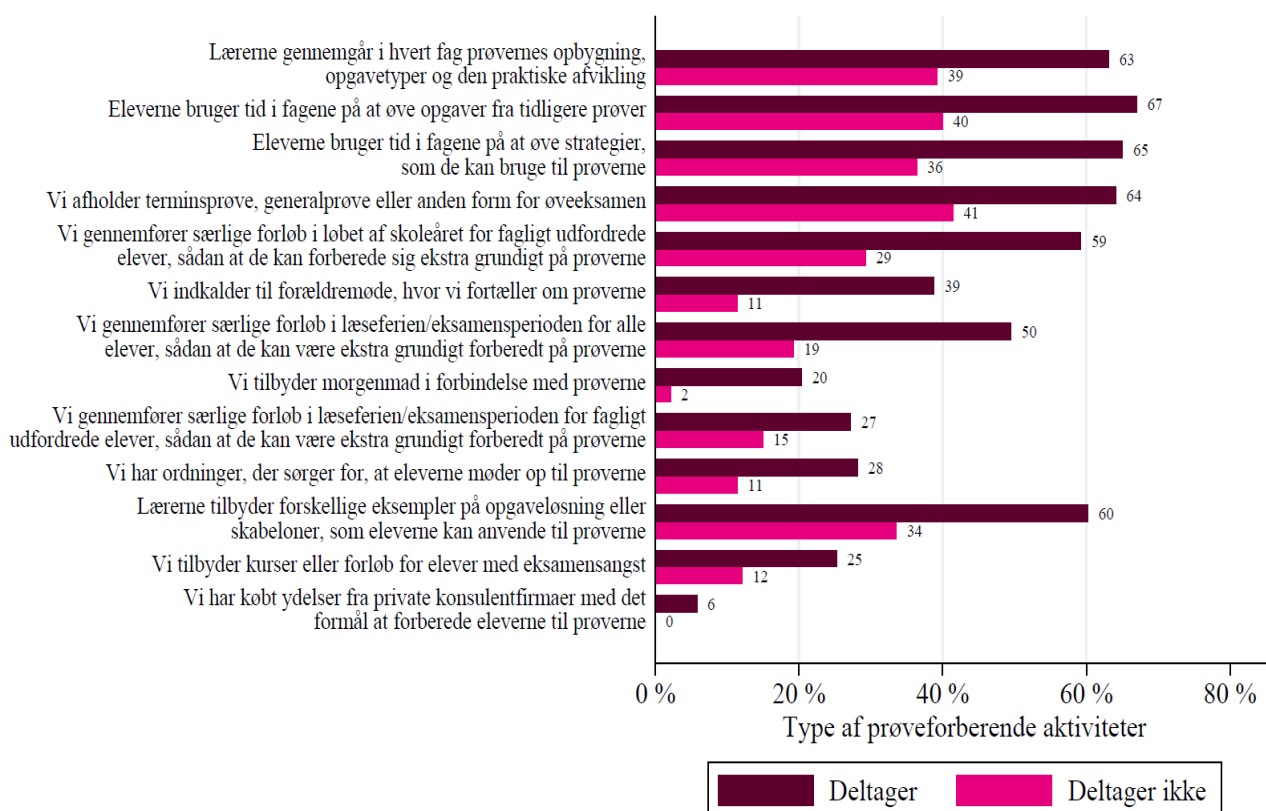
mere negativ betydning af den økonomiske præmie, idet risikoen for ikke at opnå præmien for nogle lærere fører til et negativt forventningspres.

4.4 Skolepuljens betydning for skolernes arbejde med prøveforberedelse

En andet potentielt ikke-intenderet og negativ betydning af skolepuljen har været fremhævet i den offentlige debat, ligesom vi også kort berørte den i 1. midtvejsrapport (se Andersen et al., 2019), nemlig et øget fokus på instrumentel prøveforberedelse og det, der bliver kaldt ”teaching-to-the-test”.

I spørgeskemaundersøgelsen har vi derfor spurgt ledere både på skoler, der deltager i skolepuljen, og på skoler, der ikke deltager skolepuljen, om skolerne gennemfører en række forskellige prøveforberedende aktiviteter. Som det fremgår af Figur 4.6, peger de kvantitative resultater på, at prøveforberedende aktiviteter er ret udbredt på mange skoler, men at de især er udbredt på de skoler, der deltager i skolepuljen.

Figur 4.6: Hvor stor en del af skolerne benytter forskellige typer af prøveforberedende aktiviteter?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt ledere, 2019. Baseret på svar fra 243 skoler (hvoraf 103 deltager i skolepuljen).

Det mest bemærkelsesværdige ved resultaterne er, at *alle* typer af prøveforberedende aktiviteter er mere udbredte på de deltagende skoler end på skoler, som ikke deltager i skolepuljen. Det er derfor en meget oplagt hypotese, at deltagelse i skolepuljen får skolerne til at fokusere mere på eksamen og prøveforberedelse. Vi kan

ikke sige, om dette er udtryk for en tendens til en mere instrumentel prøveforberedelse og dermed ”teaching-to-the-test”, eller om aktiviteterne snarere er udtryk for stilladsering af prøverne, dvs. et forsøg på at sikre, at alle elever har samme mulighed for at gøre deres bedste. Det er her værd at bemærke, at stilladsering af prøver har været et tema i nogle af de programaktiviteter, der har været udbudt i forbindelse med inspirationsprogrammet. Vi kan med andre ord ikke konkludere, om deltagerskolerne bruger de prøveforberedende aktiviteter i for stort omfang, eller om de ikke-deltagende skoler burde benytte nogle af de prøveforberedende aktiviteter i større omfang. Det er dog efter vores opfattelse overraskende, at det kun er cirka fire ud af ti af de skoler, som ikke deltager i skolepuljen, der afholder terminsprøve, generalprøve eller anden form for prøveeksamen og lige så mange, hvor eleverne bruger tid i fagene til at øve opgaver fra tidligere prøver.

Det fremgår også, at de skoler, som deltager i skolepuljen, i langt højere grad end andre lignende skoler, gennemfører særlige forløb for elever med henblik på at forberede dem på eksamen. Eksempelvis gennemfører 59 pct. af skolerne særlige forløb i løbet af skoleåret for at forberede fagligt svage elever på prøverne, og 27 pct. af skolerne gennemfører sådanne forløb i læseferien. Få skoler i skolepuljen (6 pct.) har købt eksterne konsulenttydelser med det formål at forberede eleverne til prøve. Det er der ingen af de ikke-deltagende skoler, som har gjort.

I de kvalitative interview har vi spurgt ind til dilemmaet mellem på den ene side behovet for at forberede eleverne godt på de afsluttende prøver, og på den anden side risikoen for at indrette undervisningen for meget efter netop eksamen. Vi ser forskellige opfattelser blandt interviewpersonerne. Nogen understreger netop de prøveforberedende aktiviteterets stilladserende formål, mens andre peger på, at de prøveforberedende aktiviteter har et mere instrumentelt formål. Andre igen peger på, at et sådant instrumentelt formål ikke er nyt og dermed ikke kan tilskrives skolepuljen.

Boks 4.4: Skolernes oplevelse af betydning for eksamensfokus

I: Oplever I [...], at der har været 'teaching to the test'-pres? Altså så træner man bare eleverne som i de der prøver? L: Altså det er der da absolut. Altså nu ka jeg ... I en mindre grad, måske, altså sådan. Men det er da det, vi gør. Og det har vi altid gjort, så det er ikke noget nyt, der lige er startet. (Lærer, Skole A)

L: Vi kører efter at børnene har noget talforståelse og noget regnestrategi. Det er det, det handler om. Det handler ikke om det karaktergennemsnit. Men det bliver hurtigt sådan, at så gør man mor glad, fordi nu har vi opnået det. Og de har trænet dem siger de, og det er fint, fordi det er det, vi skal. Vi skal hjælpe eleverne med, at ved den type opgave, der gør vi sådan her. Altså vi har lavet guides til matematik simpelthen. Hvordan er det man opstiller et regnestykke, hvordan gør man? Og hvordan finder man ud af, hvad det er for noget man skal gøre ved det? Altså, det er virkelig håndholdt. I: Når du sådan fortæller om processerne omkring, hvordan I ligesom træner og øver det med at gå til eksamen. Tænker du så, at det bliver sådan 'teaching-to-the-test'-agtig? L: Nej, det har vi nemlig diskuteret, for jeg vil ikke 'teache to the test'. Men vi 'teacher for the testing'. (Skoleleder, Skole E)

Note: I er interviewer. L er den interviewede.

Boks 4.4 (fortsat)

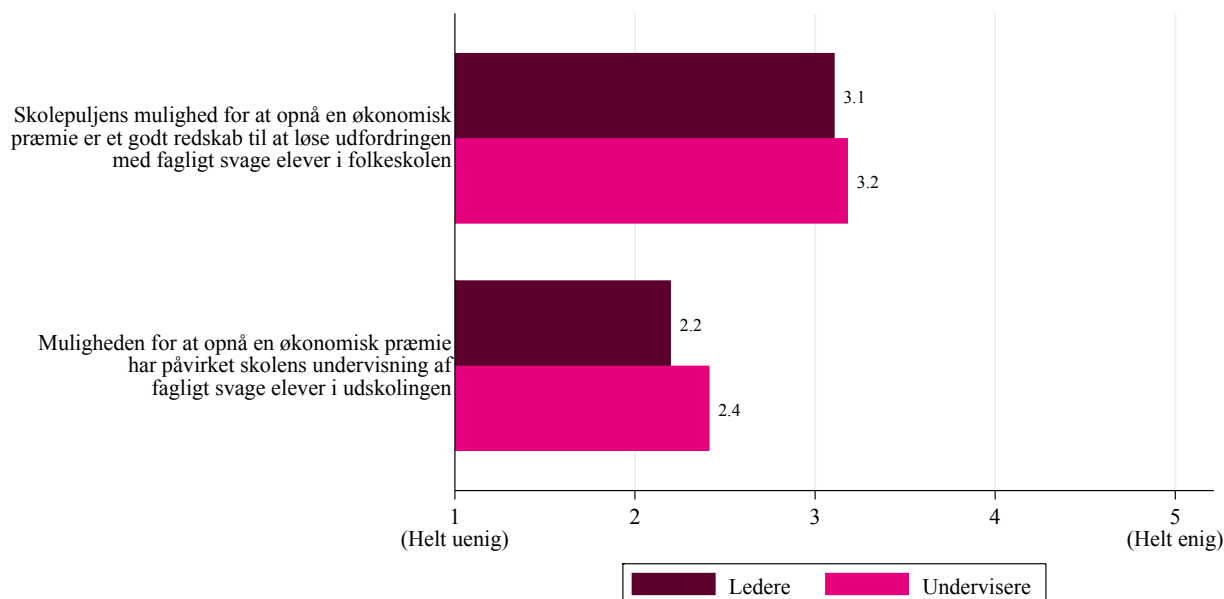
Jamen altså bare sådan generelt er der større fokus på i kraft af afgangsprøverne og resultaterne, det har betydning kommunalt set, sådan helt oppe fra forvaltningsniveau i forhold til kvalitetsrapporter. [...] Nu er det pludseligt blevet tydeligt, hvordan de enkelte skoler præsterer på de enkelte fag og så videre. [...] Og så kan man sige, nu er det jo blevet eksamen, og det ikke bare en prøve. Den har større betydning for elevernes fremtidige karriere eller uddannelsesvalg. Så lærerne er i højere grad pressede. [...] Så det er sådan ligesom mere det, jeg kan se, at lærerne i højere grad er prøvefokuserede i de sidste fire-fem år end de har været før. (Ressourceperson, Skole C).

Samlet kan vi ret entydigt pege på, at skolepuljen har haft en betydelig virkning for omfanget af prøveforberedende aktiviteter på skolerne. Om dette er udtryk for en tendens til ”teaching-to-the-test” eller et forsøg på stilladsering af prøverne er mere usikkert, og der vil givetvis være tale om en blanding af begge tendenser.

4.5 Samlet vurdering: Hvordan opleves den økonomiske præmie i skolernes arbejde med de fagligt svage elever?

Når vi spørger direkte til skoleledernes og undervisernes vurdering af den økonomiske præmie, er denne også noget blandet. De fleste skoler er hverken uenige eller enige i, at muligheden for at opnå en økonomisk præmie er et godt redskab. De fleste skoleledere og undervisere mener ikke, at muligheden for at opnå en økonomisk præmie, har påvirket skolens undervisning af fagligt svage elever i udskolingen. Som det ses i Figur 4.7, er der ikke ret stor forskel mellem skoleledernes og undervisernes vurderinger.

Figur 4.7: I hvor høj grad er skoleledelser og undervisere på de deltagende skoler enige i, at den økonomiske præmie er et godt redskab, og at det påvirker undervisningen af fagligt svage elever?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelser blandt ledere og undervisere, 2019. Kun skoler, der deltager i skolepuljen indgår i figuren. Gennemsnit for lederbesvarelser er baseret på svar fra 69 skoler, og gennemsnit for undervisere er baseret på henholdsvis 61 og 60 besvarelser.

I det kvalitative datamateriale ser vi også en vis kritik af særligt den økonomiske præmie, der opfattes som værende i modstrid med skolens virkelighed og en nedvurdering af lærernes professionalisme. Samtidig opleves rammerne for den økonomiske præmie som tilfældige, fordi resultaterne på den enkelte skole altid vil afhænge af elevgrundlaget og andre omstændigheder på den konkrete årgang. En enkelt interviewperson peger på, at det opleves som meningsløst, at der ikke samles op på den måde, præmiepengene bruges på.

Som det har været nævnt flere gange, er der samtidig mange interviewpersoner, der samlet har været glade for at være med i skolepuljen. Denne tilfredshed skyldes dels selve opgaven og det meningsfulde i faktisk at lykkes med at løfte fagligt svage elever, og dels deltagelsen i programaktiviteterne og det udbytte, man oplever heraf.

Boks 4.5: Skolernes samlede vurdering af skolepuljen

Nej altså. Jeg bryder mig ikke om det der, altså. Fordi den butik, vi har, den er så kompleks og den er så blød med de her mennesker. Og tallene er hårde data, men du kan simpelthen ikke 'new public management' dig ind i de der små psykiske systemer. Og i virkeligheden også på lærerne, som skal mases på den her måde. "Og nu skal I nå det her. Kom nu, vi kan godt løbe lidt hurtigere, fordi så kan vi lige få den og den med." Fordi det er sådan lidt: "Jamen I vil have en gulerod, før I vil løbe efter opgaven". Det underkender lidt, hvor optagede de rent faktisk er af deres arbejde. Langt de fleste lærere. Det er klart, der er brodne kar hist og pist, men vi har eddermame ikke mange af dem. (Skoleleder, Skole A)

Jeg ville sådan trykke på, at det skulle vi være med til. For jeg synes, at det har været med til at skubbe både de svage, men også de dygtige lærere frem i bussen. Så det skal vi være med til. (Ressourceperson, Skole B)

Boks 4.5 (fortsat)

I: Oplever I [...], at der har været 'teaching to the test'-pres? Altså så træner man bare eleverne som i de der prøver? L: Altså det er der da absolut. Altså nu ka jeg ... I en mindre grad, måske, altså sådan. Men det er da det, vi gør. Og det har vi altid gjort, så det er ikke noget nyt, der lige er startet. (Lærer, Skole A)

Jamen altså bare sådan generelt er der større fokus på i kraft af afgangsprøverne og resultaterne, det har betydning kommunalt set, sådan helt oppe fra forvaltningsniveau i forhold til kvalitetsrapporter. [...] Nu er det pludseligt blevet tydeligt, hvordan de enkelte skoler præsterer på de enkelte fag og så videre. [...] Og så kan man sige, nu er det jo blevet eksamen, og det ikke bare en prøve. Den har større betydning for elevernes fremtidige karriere eller uddannelsesvalg. Så lærerne er i højere grad pressede. [...] Så det er sådan ligesom mere det, jeg kan se, at lærerne i højere grad er prøvefokuserede i de sidste fire-fem år end de har været før. (Ressourceperson, Skole C).

L: Vi kører efter at børnene har noget talforståelse og noget regnestrategi. Det er det, det handler om. Det handler ikke om det karaktergennemsnit. Men det bliver hurtigt sådan, at så gør man mor glad, fordi nu har vi opnået det. Og de har trænet dem siger de, og det er fint, fordi det er det, vi skal. Vi skal hjælpe eleverne med, at ved den type opgave, der gør vi sådan her. Altså vi har lavet guides til matematik simpelthen. Hvordan er det man opstiller et regnestykke, hvordan gør man? Og hvordan finder man ud af, hvad det er for noget man skal gøre ved det? Altså, det er virkelig håndholdt. I: Når du sådan fortæller om processerne omkring, hvordan I ligesom træner og øver det med at gå til eksamen. Tænker du så, at det bliver sådan 'teaching-to-the-test'-agtig? L: Nej, det har vi nemlig diskuteret, for jeg vil ikke 'teache to the test'. Men vi 'teacher for the testing'. (Skoleleder, Skole E)

Note: I er interviewer. L er den interviewede.

Samlet peger vores analyser på, at deltagelse i skolepuljen har en betydelig virkning for skolernes fokus på opgaven, og at der desuden kan konstateres en betydelig virkning for omfanget af prøveforberedende aktiviteter. Men når det kommer til virkningen af den økonomiske præmie for lærernes motivation, er resultaterne mere blandede, idet det ser ud til snarere at være opgaven og det faglige program, der har en motiverende virkning. Endvidere oplever nogle lærere skolepuljen som et pres, ligesom der også peges på andre potentielt negative virkninger.

5. Har skolepuljen betydning for andelen af elever, der ikke får mindst 4 i dansk og matematik?

De statistiske estimater for skolepuljens effekter er ikke entydige. Vi anvender to statistiske tilgange. Den tilgang viser, at deltagerskolerne kan have reduceret andelen af elever, der ikke får mindst 4 i dansk og matematik, med 4 procentpoint. Den anden tilgang viser, at effekten er tæt på nul. Det er med andre ord usikkert, om skolepuljen har haft en effekt i år 2. Registeranalyserne tyder ikke på, at deltagelse i skolepuljen har signifikant betydning for de faglige resultater andre steder på karakterskalaen, i andre fag eller på andre årgange end 9. klasse. Der er heller ikke tegn på, at skolepuljen påvirker elevernes trivsel.

5.1 Designbeskrivelse

Formålet med skolepuljen er at hæve andelen af elever, der får mindst karakteren 4 i både dansk og matematik. I kapitel 5 bruger vi registerdata til at se på, om skolepuljen har haft en effekt på dette mål i puljens andet år. Vi undersøger også om skolepuljen har haft en effekt på andre mål, herunder hvordan elever andre steder på karakterskalaen klarer sig.

I skolepuljens andet år har skolerne skullet reducere andelen af elever, der ikke opnåede karakteren 4 i både dansk og matematik med 10 procentpoint – i forhold til skolens gennemsnit af årene 2014-2016 – for at opnå den økonomiske præmie på 1,3-1,5 mio. kroner. I 2019 lykkedes det for 54 af de 104 (51,9 %) deltagende skoler at mindske andelen med 10 procentpoint. Tabel 5.1 viser andelen af skoler, der har opnået de målsatte forbedringer i 2017, 2018 og 2019.

Tabel 5.1: Antallet (og i parentes andelen) af skoler i skolepuljen, der har reduceret andelen af elever med karakterer under 4 i dansk eller matematik med hhv. fem og ti procentpoint i forhold til baseline (2014-2016) i 2017, 2018 og 2019.

	2017	2018	2019
5 %-point	41	63	65
reduktion	(39,8 %)	(60,6 %)	(62,5 %)
10 %-point	21	43	54
reduktion	(20,4 %)	(41,3 %)	(51,9 %)
Total	103	104	104
	(100,0 %)	(100,0 %)	(100,0 %)

Kilde: 2018- og 2019-tallene er baseret på Børne- og Undervisningsministeriets officielle opgørelse. 2017 er baseret på egne beregninger.

At der i 2017, inden puljen var iværksat, var en stor del af skolerne, som oplevede færre fagligt svage elever, illustrerer, at man ikke kan tage alle skoler, som indfrie målsætningerne, som udtryk for den reelle effekt af puljen. Der bruges derfor to forskellige metodiske designs til at estimere effekten af skolepuljen, difference-in-differences koblet med en matching-strategi (herefter DID) samt regression discontinuity (herefter RD). De

er begge egnede til at identificere virkningen af skolepuljen. Det er en fordel at bruge to forskellige designs, da man derved mindsker risikoen for, at resultaterne er styret af en specifik statistisk metodes styrker og svagheder.

Der er tre udfordringer ved at analysere antallet af skoler, der lever op til målsætningen som effekten af skolepuljen:

1. Det kan tænkes, at en lige så stor andel af skoler, som ikke deltager i skolepuljen, har reduceret andelen af lavt præsterende elever som blandt deltagerskolerne.
2. De enkelte skoler har potentielt store udsving i karakterfordelingen fra år til år. Selvom ca. 52 pct. af skolerne i skolepuljen har reduceret andelen med mindst 10 procentpoint i 2019, er det muligt, at de resterende 48 % af skolerne har klaret sig markant dårligere, så der samlet set ikke er sket en forbedring.
3. Skolerne er inviteret til skolepuljen, fordi de havde en særlig høj andel af lavt præsterende elever i årene 2014-2016, sammenlignet med andre skoler i deres område. For en del af skolerne vil disse lave præstationer skyldes tilfældigheder (fx en lidt højere andel af elever med lav socioøkonomisk baggrund end skolen sædvanligvis oplever), og man vil derfor forvente, at skolerne vil klare sig bedre målt på andelen af fagligt svage elever i de følgende år. De vil således 'automatisk' opleve færre fagligt svage elever - selv uden at ændre praksis. Dette fænomen kaldes *regression-towards-the-mean*.

I DID-designet udnytter vi, at hvert område (de fem regioner samt Københavns Kommune) har haft hver deres grænseværdi, og der dermed er skoler med en given andel fagligt svage elever, der kan være inviteret i et område, men ikke i et andet område. Det tillader nemlig, at skolerne bliver matchet med skoler, der ligner dem både mht. antallet og andelen af elever, der ikke får mindst 4 i dansk eller matematik. Derved opnås en troværdig sammenligningsgruppe. Inden for de matchede grupper sammenlignes udviklingen over tid, så vi kan se, om skoler, der er med i skolepuljen, oplever samme ændring i andelen af faglige svage elever, som sammenlignelige skoler, der ikke er med i skolepuljen.

I RD-designet udnytter vi, at en skole skal opfylde to forskellige kriterier for at blive inviteret til at deltage i skolepuljen. For det første er der i hvert af de seks områder (de fem regioner samt Københavns Kommune) fastsat en grænseværdi for den andel af elever med karakterer under 4 i dansk eller matematik, som skolen minimum skal have haft i perioden 2014-16. For det andet skal der i gennemsnit for årene 2014-16 være over 11 elever på skolen med karakterer under 4 i dansk eller matematik. Det er derfor langt fra tilfældigt, hvilke skoler, der er blevet udvalgt til at indgå i skolepuljen. Til gengæld kan det opfattes som ret tilfældigt, hvor de præcise grænseværdier er kommet til at ligge. Det kan altså eksempelvis antages, at der ikke er systematisk forskel på skoler med lige over og lige under 11 lavt præsterende elever eller mellem skoler, der ligger lige over eller under grænseværdien for andelen af lavt præsterende elever inden for et område. Denne tilfældighed udnytter vi i RD-designet. Vi henviser desuden til Appendiks A.4 fra første midtvejsrapport, der indeholder supplerende analyser angående RD-designets forudsætninger.

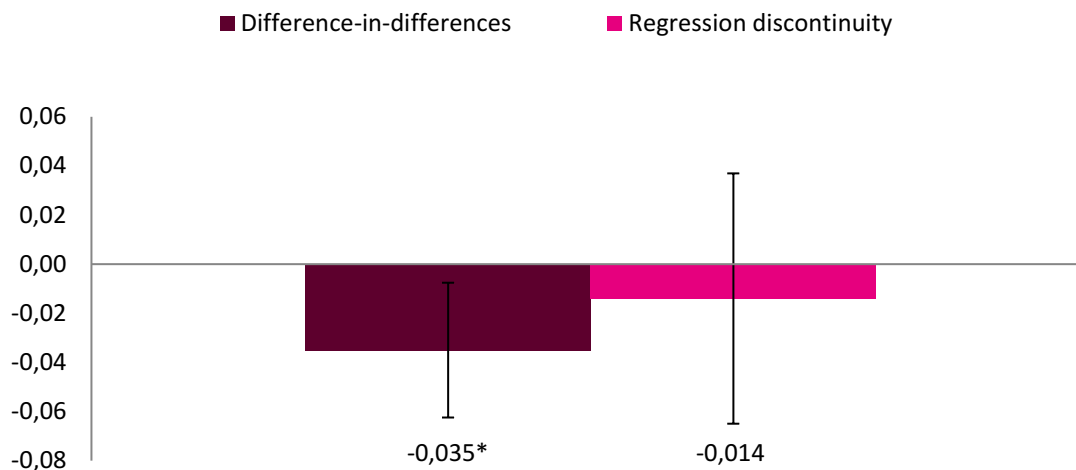
5.2 Skolepuljens betydning for andelen af elever, der ikke får mindst 4 i dansk eller matematik

Vi vil i dette afsnit præsentere resultaterne af DID- og RD-analyserne, hvor vi ser på om skolepuljen har den ønskede effekt, nemlig at mindske andelen af elever, der ikke får mindst 4 i dansk eller matematik⁵ i prøverne i 9. klasse på deltagerskolerne relativt til ikke-deltagerskoler.

Samlet set har skolepuljen reduceret andelen af elever, der ikke får mindst 4 i dansk eller matematik mellem 0 og 3,5 procentpoint. Det er derfor usikkert om skolepuljen har haft en effekt.

Den mørke søjle i Figur 5.1 viser, at DID-analysen, hvor der bruges matching til at opstille en sammenlignelig gruppe af ikke-deltagerskoler, har fundet, at skolepuljen har en statistisk signifikant positiv effekt i skolepuljens andet år på omkring 3,5 procentpoint. Dette resultat er sammenligneligt med, hvad DID-analysen viste i skolepuljens første år, hvor forskellen i udvikling fra baseline til 2018 mellem deltager- og ikke-deltagerskoler blev estimeret til ca. fire procentpoint. Resultatet er statistisk signifikant på 5 %-niveau.

Figur 5.1: Skolepuljens betydning for andelen af elever, der ikke får mindst 4 i dansk eller matematik. Effektestimater for DID- og RD-analyser.

Kilde: Data fra Danmarks Statistik og Undervisningsministeriet. RD-estimatet baseret på model 2 i tabel A.5 i appendiks.

Note: Statistisk signifikante resultater er markeret med * hvis $p < 0,05$ og med ** hvis $p < 0,01$.

⁵ Vi følger Undervisningsministeriets beregningsmetode, som er detaljeret beskrevet i appendiks.

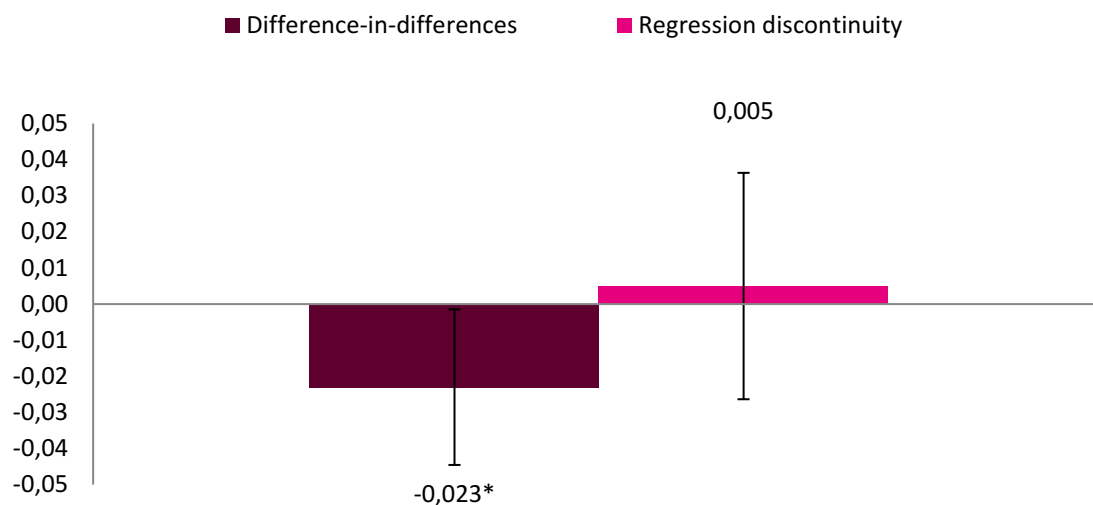
RD-analysen, repræsenteret ved den lyse søjle i Figur 5.1, viser, at skolepuljen ikke har haft en statistisk signifikant effekt på andelen af elever, der ikke får mindst 4 i dansk eller matematik. Estimatet $-0,014$ angiver, at hvis man tager to skoler, der begge ligger lige ved grænseværdien, men hvor den ene blev inviteret til skolepuljen og den anden ikke gjorde, så forventes det, at skolen der blev inviteret, har reduceret andelen af fagligt svage elever med 1,4 procentpoint mere end skolen, der ikke blev inviteret. Dette resultat er dog ikke statistisk signifikant. Ud over den RD-model, der vises i Figur 5.1 har vi lavet yderligere syv modeller, der alle finder at der ingen statistisk signifikant effekt var af skolepuljen på andelen af fagligt svage elever. Samlet set giver RD-analyserne ikke belæg for, at skolepuljen har haft en effekt på andelen af elever, der ikke får mindst 4 i dansk eller matematik.

5.3 Skolepuljens betydning andre steder i karakterfordelingen

I afsnit 4.1 fandt vi en tendens til at deltagelse i skolepuljen, får skolerne til at fokusere mere på at løfte de fagligt svageste elever i dansk og matematik i 9. klasse. Dette kan medføre mindre fokus på og lavere prioritering af andre elever. Derfor undersøger vi også om deltagelse i skolepuljen har betydning for elever, der ligger andre steder i karakterfordelingen i dansk og matematik. Vi ser til dels på de allersvageste elever, nemlig andelen, der ikke har fået mindst 02 i dansk eller matematik; og til dels på de elever, der ligger i den høje end af karakterskalaen, nemlig andelen af elever, der ikke har fået mindst 10 i dansk eller matematik.

Figur 5.2 viser effekt-estimer for andelen af elever, der ikke får mindst 02 i dansk eller matematik. Der er brugt samme beregningsmetode, som til andelen af elever, der ikke har fået mindst 4 i dansk eller matematik. DID-estimatet, vist ved den mørke søjle, er på $-0,023$, og signifikant på 5 %-niveau. Dette er tegn på at skoler, der er med i skolepuljen, har oplevet en 2,3 procentpoint større reduktion i andelen af elever, der ikke får mindst 02 i dansk eller matematik, end sammenlignelige skoler, der ikke har været med i skolepuljen. RD-estimatet, vist ved den lyse søjle i Figur 5.2, peger på, at der ikke er signifikant forskel på deltager og ikke-deltagerskoler omkring grænseværdien.

Figur 5.2: Skolepuljens betydning for andelen af elever, der ikke får mindst 02 i dansk eller matematik. Effektestimater for DID- og RD-analyser.

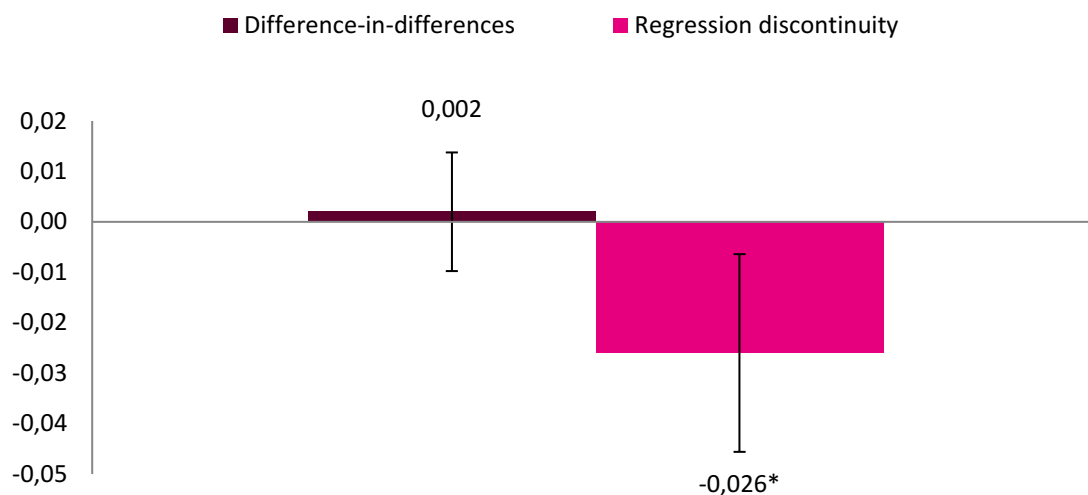

Kilde: Data fra Danmarks Statistik og Undervisningsministeriet.

Note: Statistisk signifikante resultater er markeret med * hvis $p < 0,05$ og med ** hvis $p < 0,01$.

Ser vi på andelen af elever, som fik mindst 10 i både dansk og matematik, viser Figur 5.3's RD-estimat, at deltagerskolerne har klaret sig 2,3 procentpoint bedre end ikke-deltagerskolerne. Dette estimer er tilmed statistisk signifikant. Omvendt viser DID-estimatet, at skolepuljens effekt er tæt på 0 i denne analyse.

Figur 5.3: Skolepuljens betydning for andelen af elever, der ikke får mindst 10 i dansk eller matematik. Effektestimater for DID- og RD-analyser.

Kilde: Data fra Danmarks Statistik og Undervisningsministeriet.

Note: Statistisk signifikante resultater er markeret med * hvis $p < 0,05$ og med ** hvis $p < 0,01$.

Samlet set er effekterne af skolepuljen på andelen af elever, der ikke får mindst 02 og 10 i dansk eller matematik ikke robuste på tværs af de forskellige estimationsmetoder. For både 02 og 10 er resultaterne blandede i de to metodiske designs.

5.4 Har deltagelse i skolepuljen betydning for andre resultater?

Ud over analyserne i afsnit 5.2 og 5.3 har vi undersøgt om skolepuljen har en effekt på en række andre udfald, nemlig elevernes trivsel, elevernes karakterer i engelsk og den fælles prøve i fysik/kemi, biologi og geografi, elevernes karaktergennemsnit i dansk og matematik, andelen af elever, der ikke får mindst 7 i dansk eller matematik, skolernes elevsammensætning (alder, drenge/piger, indvandrerbaggrund og antal elever ikke i normalklasser) og på nationale tests i indskolingen og på mellemtrinnet. Ingen af disse analyser har vist robuste tegn (på tværs af estimationsmetoder) på, at skolepuljen har haft en effekt på disse forhold.

Som nævnt i afsnit 4.1 skaber skolepuljen ofte et ekstra stort fokus på de fagligt svageste elevers præstationer ved eksamen i dansk og matematik. Effektanalyserne indikerer, at dette ikke har negative konsekvenser for undervisningen af de fagligt dygtige elever, for elever på yngre årgeange eller for elevernes trivsel.

5.5 Sammenfatning af registeranalyser

Det er usikkert, om skolepuljen har en effekt i forhold til det primære mål, nemlig at reducere andelen af elever, der ikke får mindst 4 i dansk eller matematik. DID-analysen viser, at deltagerskolerne reducerer andelen af fagligt svage elever med knap 4 procentpoint mere end tilsvarende ikke-deltagerskoler. Dette modsiges dog af RD-analysen, som ikke finder tegn på en signifikant effekt af skolepuljen. Samlet set peger analyserne på, at de skoler, der deltager i skolepuljen, klarer sig 0-4 procentpoint bedre end tilsvarende skoler, der ikke deltager i skolepuljen.

Resultaterne tyder heller ikke på, at skolepuljen har haft en effekt på andre forhold end andelen af elever, der ikke får mindst 4 i dansk eller matematik. Vi har vist resultaterne af analyser, der undersøger om skolepuljen har en effekt på andelen af elever, der ikke får mindst 02 og 10 i dansk eller matematik. For både 02 og 10 pegede vores to designs dog i forskellige retninger, og vi kan derfor ikke konkludere noget entydigt.

Endelig har vi kørt en lang række andre analyser med andre udfaldsmål, og ikke fundet at skolepuljen havde nogen effekt på dem.

6. Referencer

- Andersen, Lotte Bøgh; Mads Leth Felsager Jakobsen; Thomas Pallesen og Søren Serritzlew (2010), *Økonomiske incitamenter i den offentlige sektor*. ViaSystime: Aarhus og København.
- Andersen, Simon Calmar; Lau Meldgaard Andreassen; Gitte Sommer Harrits; Ulrik Hvidman; Marlene Vita Kristensen og Søren Munkedal (2019), *Evaluering af skolepuljen – 1. midtvejsrapport*. Tryk-Fondens Børneforskningscenter i samarbejde med VIA University College, maj 2019.
- Bloom, Nicholas; Renata Lemos; Raffaella Sadun og John Van Reenen (2015), "Does Management Matter in Schools?", pp. 647-674 i *The Economic Journal*, 125, maj 2015.
- Jensen, Ulrich Thy; Lotte Bøgh Andersen; Louise Ladegaard Bro2, Anne Bøllingtoft; Tine Louise Mundbjerg Eriksen; Ann-Louise Holten; Christian Bøtcher Jacobsen; Jacob Ladenburg; Poul Aes Nielsen; Heidi Houlberg Salomonsen; Niels Westergård-Nielsen og Allan Würtz (2019), "Conceptualizing and Measuring Transformational and Transactional Leadership", pp. 3-33 i *Administration & Society*, Vol. 51.
- Ledelseskommissionen (2017), *Offentlige ledere og ledelse anno 2017. Samlet afrapportering fra Ledelseskommissionens spørgeskemaundersøgelse*.

Appendiks A: Metode

A.1 Registeranalyser

A.1.1 Beregning af andel elever med karakterer under 4 i dansk eller matematik

Beregningen af skolernes andel og antal af elever med karakterer under 4 i dansk eller matematik beregnes på samme måde, som ligger til grund for Børne- og Undervisningsministeriets udvælgelse af skoler til og udbetaling af præmier i skolepuljen. Beregningen tager udgangspunkt i de seks bundne prøver i 9. klasse i henholdsvis dansk og matematik, nemlig:

- FP9 Dansk, mundtlig
- FP9 Dansk, skriftlig fremstilling
- FP9 Dansk, retskrivning
- FP9 Dansk, læsning
- FP9 Matematik uden hjælpemidler
- FP9 Matematik med hjælpemidler

Først udregnes gennemsnittet af karaktererne af henholdsvis de fire prøver i dansk og de to prøver i matematik for alle normalklasseelever. Hvis begge disse gennemsnit er 4,0 eller derover bliver en variabel kodet til værdien 0. Hvis ét af de to gennemsnit er under 4,0 (eller ikke alle prøver er taget) kodes variabelen til værdien 1. Skolens andel af lavt præsterende elever udregnes derefter som gennemsnittet af denne variabel på skoleniveau for et givent år.

A.1.2 Beskrivelse af de to designs styrker og svagheder

Vi bruger to metodiske designs til at analysere effekten af skolepuljen.

Det første er *Difference-In-Differences* design (herefter DID-design), som kobles med en matching-strategi (coarsened exact matching). Når DID-designet kobles med matching, opnås et design med relativt høj statistisk styrke, og vi får derfor nogle præcise estimater. Designet har også en forholdsvis høj troværdighed i forhold til at have isoleret effekten af skolepuljen.

Det andet er et *regression-discontinuity* design (herefter RD-design). Den store fordel ved RD-designet er den meget høje troværdighed med hensyn til at isolere effekten af skolepuljen (intern validitet), hvor RD-designet står endnu stærkere end DID-designet. RD-designet har dog to ulemper. For det første estimeres effekten kun lige omkring de seks områders grænseværdier, hvilket giver en svækket generaliserbarhed til andre skoler. For

det andet har RD-designet mindre statistisk styrke, da kun observationer omkring grænseværdien bruges, og estimerne derfor er mindre præcise. Dette kan føre til, at designet ikke identificerer en statistisk signifikant effekt af skolepuljen, selvom der faktisk er en effekt.

Begge metodiske designs er detaljeret beskrevet i kapitel 6 i 1. midtvejsrapport fra marts 2019 (Andersen et al., 2019). Vi har lavet de nødvendige forudsætningstest for begge metodiske designs, og vi henviser her til kapitel 6 og appendiks A.4 i 1. midtvejsrapport, da resultaterne af dette års test er stort set identiske med sidste års resultater.

A.1.3 Datagrundlag

Ud af de 104 skoler, der oprindeligt har sagt ja til at deltage i skolepuljen, er der to vi ikke kan følge frem til 2019. For begge skoler gælder det, at de er blevet fusioneret med andre skoler, og det har ikke været muligt at identificere eleverne på den oprindelige skole. Skolerne er derfor ikke med i analyse-datasættet for 2019. Tabel 7.1. viser frafaldet for henholdsvis deltagerskoler, og for ikke-deltagerskoler opdelt på om de oprindeligt blev inviteret til at deltage i skolepuljen. I 2019 ender vi med et balanceret panel på 813 skoler. Population og datagrundlag er nærmere beskrevet i appendiks A.1 i 1. midtvejsrapport.

Tabel A.1: Antal skoler i grunddata og antal skoler i analyse-datasæt

	Skoler i grunddata	Skoler i analyse-datasæt 2018	Skoler i analyse-datasæt 2019
Ikke inviteret	792	697	693
Inviteret, men deltager ikke	23	18	18
Deltager i skolepuljen	104	103	102
Total	919	818	813

Kilde: Data fra STUK og Danmarks Statistik

A.1.4 Supplerende difference-in-differences-analyser

Tabel A.2. præsenterer resultaterne af DID-analyserne for 2019. Kolonnen ”Uden matching” sammenligner alle deltagerskolerne med alle ikke-deltagerskolerne uden, at der er taget højde for nogle af skolernes karakteristika, og der er således 4.065 observationer (813 skoler for hvert af årene 2014-2017 og 2019). Fordi skolerne ikke nødvendigvis er sammenlignelige, er det muligt, at deltager- og ikke-deltagerskoler ville have udviklet sig forskelligt i fravær af skolepuljen, og estimerne skal derfor tages med det forbehold. Kolonnen ”Med matching” sammenligner deltager- og ikke-deltagerskoler, hvor der er taget højde for skolernes antal og andel

af fagligt svage elever i baseline-årene, og estimerne er derfor mere retvisende. Ud af det balancerede panel på 813 skoler, er 277 blevet matchet med en eller flere skoler. Der er derfor 1.385 observationer (en for hvert af årene 2014-2017 og 2019) i denne analyse.

Første linje viser forskellen mellem deltager og ikke-deltager-skoler ved baseline. Det ses, at uden matching har deltagerskolerne 17 procentpoint flere fagligt svage elever end ikke-deltagerskolerne, hvilket skyldes, at skolerne er blevet udvalgt netop på baggrund af andelen af fagligt svage elever. Tilsvarende ses det, at med matching er forskellen forsvundet og ligeledes blevet statistisk insignifikant, hvilket er tegn på, at matching-proceduren har koblet skoler, der ligner hinanden på dette karakteristika.

De næste to linjer viser udviklingen i andelen af fagligt svage elever for ikke-deltagerskolerne mellem baseline og henholdsvis 2017 og 2019. Estimerne for det matchede sample (dvs. for de skoler, der ligner deltagerskolerne), er henholdsvis tre og fire procentpoint mindre end for alle ikke-deltagerskolerne i 2017 og 2019. Dette skyldes, at de skoler der ligner deltager-skolerne, og dermed har en høj andel af fagligt svage elever, vil have en tendens til "automatisk" at klare sig bedre mht. andelen af fagligt svage elever de følgende år - pga. såkaldt "regression-towards-the-mean".

Tabel A.2: Er der forskel på udviklingen i andelen af elever der ikke får mindst 4 i dansk eller matematik mellem deltager og ikke-deltager skoler (med/uden matching)?

	Uden matching	Med matching
Forskel mellem deltager- og ikke-deltagerskoler ved baseline	0,17** (0,01)	0,00 (0,01)
Udvikling fra baseline til 2017 for ikke-deltagerskoler	0,01** (0,00)	-0,02 (0,02)
Udvikling fra baseline til 2019 for ikke-deltagerskoler	-0,02** (0,00)	-0,06** (0,01)
Forskel i udvikling fra baseline til 2017 mellem deltager- og ikke-deltagerskoler	-0,03** (0,01)	0,00 (0,02)
Forskel i udvikling fra baseline til 2019 mellem deltager- og ikke-deltagerskoler	-0,08** (0,01)	-0,04* (0,01)
Antal skoler	813	277
Observationer	4065	1385

Kilde: Data fra Danmarks Statistik.

Noter: Klyngerobuste standardfejl på skoleniveau er angivet i parentes. Signifikansniveauer: + $p < 0.10$, * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Linje 4 og 5 i Tabel A.2 viser forskellen mellem deltager- og ikke-deltagerskoler i udvikling fra baseline til henholdsvis 2017 og 2019. Uden matching forbedrede deltagerskolerne sig tre procentpoint mere end ikke-deltagerskolerne mellem baseline og 2017 og hele otte procentpoint mellem baseline og 2019. Disse estimater er dog som nævnt ovenfor udfordret af regression-towards-the-mean problematikken, samt af, at nogle ikke-deltagerskoler vil opleve en loftseffekt, fordi de har meget få fagligt svage elever, og derfor ikke kan opnå særlige store forbedringer på det område. I kolonnen med matching ses det i linje 4, at der ingen forskel er mellem deltager- og ikke-deltagerskoler i forhold til deres udvikling mellem baseline og 2017, hvilket er tegn på, at den anvendte matchingstrategi effektivt håndterer problemet med regression-towards-the-mean og loftseffekter. Forskellen i udvikling fra baseline til 2019 mellem deltager- og ikke-deltagerskoler er fire procentpoint, når der bruges matching, hvilket kan tolkes som effekten af skolepuljen på andelen af elever med under karakteren 4 i dansk eller matematik. Resultatet er statistisk signifikant på 5 %-signifikansniveau.

A.1.5 Supplerende regression discontinuity analyser

Tabel A.3 viser effekten af at blive inviteret til skolepuljen på andelen af elever, der ikke fik mindst 4 i dansk eller matematik. Der bruges fire forskellige modeller, der minder om hinanden, men som har nogle lidt forskellige specifikationer. Det er model 2, der er præsenteret i kapital 5. Der bruges flere forskellige modeller for at teste om resultatet er robust, eller om det afhænger af nogle specifikke metodiske valg. Estimatet -0,02 i model 1 angiver, at hvis man tager to skoler, der begge ligger lige ved grænseværdien, men hvor den ene blev inviteret til skolepuljen og den anden ikke gjorde, så forventes det, at skolen der blev inviteret, har reduceret andelen af fagligt svage elever med to procentpoint mere end skolen, der ikke blev inviteret. Hvis vi kigger på alle fire modeller samtidigt, ser vi, at ingen af RD-estimaterne er statistisk signifikante, og estimaterne har positivt fortegn i to af modellerne og negativt fortegn i de to andre.⁶ Samlet set peger RD-analysen således på, at skolepuljen ingen effekt har haft på andelen af elever, der ikke har fået karakteren 4 i både dansk og matematik.

Tabel A.3: RD-analyse af effekten af at være inviteret til skolepuljen på, om en elev ikke får mindst 4 i dansk eller matematik. Fire forskellige modeller.

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
	Andel < 4	Andel < 4	Andel < 4	Andel <4
RD-estimat	-0,02	-0,01	0,01	0,02
	(0,02)	(0,03)	(0,03)	(0,03)

Kilde: Data fra Danmarks Statistik.

⁶ For at teste robustheden af dette nulfund, har vi også kørt RD-analysen med en fuzzy-specifikation. Her finder vi tilsvarende at ingen af de fire estimater er signifikante og igen har to effektestimater positivt fortegn og to negativt.

Noter: Klyngerobuste standardfejl på skoleniveau er angivet i parentes. Signifikansniveauer: + $p < 0.10$, * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$.

Model 1: Estimerer en lineær specifikation (triangular kernel), som tillader forskellig hældning på begge sider af grænseværdien, og afgrænser analysen til observationer, som ligger maksimalt 0,2 fra grænseværdien. Model 2: Som Model 1, men med en kvadratisk specifikation. Model 3: Estimerer ligesom Model 1 en lineær specifikation, men bruger en datadrevet algoritme til at bestemme det vindue af observationer, som indgår i analysen. Model 4: Som Model 3, men med en kvadratisk specifikation.

A.1.6 Skolepuljens betydning andre steder i karakterfordelingen

Karakteren 02

Model 1-4 i Tabel A.4 viser, at RD-designet ikke finder nogen statistisk signifikant effekt af skolepuljen på andelen af elever, der ikke opnår karakteren 02 i dansk eller matematik. Estimerne varierer mellem nul og to procentpoints forbedring for ikke-deltagerskoler sammenlignet med tilsvarende deltagerskole, eller med andre ord, at ikke-deltagerskolerne har klaret sig bedre mht. andelen af elever, der fra mindst 02 i både dansk og matematik. Model 5, med DID-designet, viser imidlertid en statistisk signifikant effekt på ca. 2 procentpoint i deltagerskolernes favør.

Tabel A.4: Påvirker skolepuljen andelen af elever der ikke får mindst 02 i dansk eller matematik

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
	Andel < 2	Andel < 2	Andel < 2	Andel < 2	Andel < 2
	RD-design				DID-design
Effekt-estimat	0.00	0.01	0.02	0.02	-0.02*
	(0,01)	(0,02)	(0,02)	(0,02)	(0,01)

Kilde: Data fra Danmarks Statistik.

Noter: Klyngerobuste standardfejl på skoleniveau er angivet i parentes. Signifikansniveauer: + $p < 0.10$, * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$.

Model 1: Estimerer en lineær specifikation (triangular kernel), som tillader forskellig hældning på begge sider af grænseværdien, og afgrænser analysen til observationer, som ligger maksimalt 0,2 fra grænseværdien. Model 2: Som Model 1, men med en kvadratisk specifikation. Model 3: Estimerer ligesom Model 1 en lineær specifikation, men bruger en datadrevet algoritme til at bestemme det vindue af observationer, som indgår i analysen. Model 4: Som Model 3, men med en kvadratisk specifikation. Model 5: DID-model, forskel i udvikling fra baseline til 2019 mellem deltager- og ikke-deltagerskoler, med matching.

Karakteren 10

Hvis karaktermålet i stedet havde været mindst 10 i både dansk og matematik, viser Tabel A.5's RD-estimer (Model 1-4), at deltagerskolerne har klaret sig mellem to og tre procentpoint bedre end ikke-

deltagerskolerne, og disse estimater er tilmed statistisk signifikante. Omvendt viser DID-estimatet, at skolepuljen ingen effekt har haft på andelen af elever, der ikke får mindst 10 i danske eller matematik.

Tabel A.5: Påvirker skolepuljen andelen af elever der ikke får mindst 10 i dansk eller matematik

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
	Andel < 10	Andel < 10	Andel < 10	Andel < 10	Andel < 10
	RD-design				DID-design
Effekt-estimat	-0.02**	-0.03**	-0.03*	-0.02+	0,00
	(0,01)	(0,01)	(0,01)	(0,01)	(0,00)

Kilde: Data fra Danmarks Statistik.

Noter: Klyngerobuste standardfejl på skoleniveau er angivet i parentes. Signifikansniveauer: + $p < 0.10$, * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$.

Model 1: Estimerer en lineær specifikation (triangular kernel), som tillader forskellig hældning på begge sider af grænseværdien, og afgrænser analysen til observationer, som ligger maksimalt 0,2 fra grænseværdien. Model 2: Som Model 1, men med en kvadratisk specifikation. Model 3: Estimerer ligesom Model 1 en lineær specifikation, men bruger en datadrevet algoritme til at bestemme det vindue af observationer, som indgår i analysen. Model 4: Som Model 3, men med en kvadratisk specifikation. Model 5: DID-model, forskel i udvikling fra baseline til 2019 mellem deltager- og ikke-deltagerskoler, med matching.

Samlet set er effekterne af skolepuljen på andelen af elever, der ikke får mindst 02 og 10 i dansk eller matematik ikke robuste på tværs af de forskellige estimationsmetoder. For både 02 og 10 er resultaterne blandede i de to metodiske designs, og vi må have begrænset tiltro til, at der er en reel effekt.

A.2 Spørgeskemaundersøgelser

TrygFondens Børneforskningscenter har i henholdsvis foråret 2018 og foråret 2019 gennemført to spørgeskemaundersøgelser, nemlig én blandt skoleledere og én blandt lærere i udskolingen. Nedenfor beskriver vi kort fremgangsmåden og datagrundlaget i de to spørgeskemaundersøgelser i 2019.

Spørgeskemaundersøgelse blandt skoleledere

Ledelsen på 243 folkeskoler er blevet inviteret til at deltage i en spørgeskemaundersøgelse om skolepuljen.

De 243 skoler består af:

- 103 skoler, der deltager i skolepuljen

- 20 skoler, der er inviteret men har sagt nej til at deltage i skolepuljen
- 120 skoler, der ikke er inviteret til at deltage i skolepuljen. De 120 skoler er blevet inviteret til at deltage i spørgeskemaundersøgelsen, hvis de både havde en forholdsvis stor andel og stort antal elever der ikke havde fået karakteren 4 i både dansk og matematik, men stadig ikke nok til at blive inviteret til deltagelse i skolepuljen. Specifikt er de blevet inviteret, hvis de lå mindre end 0,40 standardafvigelser under cut-off på både antal og andel elever med karakteren 4 i dansk og matematik.

Dataindsamlingen er foregået i perioden 21. maj – 26. juni 2019. Invitationen til at deltage i spørgeskemaundersøgelsen er sendt pr. e-mail til skolens leder med en opfordring til, at ”skolelederen eller en anden person fra skolens ledelse med viden om undervisningen i udskolingen” besvarer spørgeskemaet. Der er i løbet af dataindsamlingsperioden udsendt en skriftlig påmindelse til de skoler, som endnu ikke havde besvaret spørgeskemaet samt fulgt op telefonisk.

125 skoler har besvaret spørgeskemaet, svarende til en samlet svarprocent på 51 pct. Besvarelsene fordeler sig med 67 fra deltagende skoler (65 pct.), 10 fra skoler, der har sagt nej til at deltage (50 pct.), og 48 fra skoler, der ikke er inviteret (40 pct.). Der er således tale om en tilfredsstillende svarprocent blandt de deltagende skoler, hvorimod svarprocenterne for de to øvrige grupper af skoler er lave. Det betyder, at resultaterne vedrørende de ikke-deltagende skoler skal fortolkes ekstra varsomt, da vi ikke nødvendigvis kan antage, at besvarelsene er repræsentative for alle ikke-deltagende skoler.

Spørgeskemaundersøgelse blandt lærere i udskolingen

Lærerne på de samme 243 skoler, som er inviteret til at deltage i spørgeskemaundersøgelsen blandt skoleledere (se ovenfor), er også blevet inviteret til at deltage i en spørgeskemaundersøgelse om skolepuljen.

Dataindsamlingen er foregået i perioden 3. juni – 2. juli 2019. Invitationen til at deltage i spørgeskemaundersøgelsen er sendt pr. e-mail til skolens leder, som blev opfordret til at sende linket til spørgeskemaet videre til ”de af skolens medarbejdere, som underviser i dansk og matematik i udskolingen”.

I alt har 365 personer besvaret spørgeskemaet. De fordeler sig på 105 skoler. Det svarer til, at mindst én lærer har svaret på 43 pct. af skolerne. Igen er variationen stor med hensyn til de tre grupper af skoler, idet mindst én lærer har svaret på 60 pct. af de deltagende skoler, på 30 pct. af de skoler, der har sagt nej til at deltage, og på 31 pct. af de skoler, der ikke er inviteret.

Vi har ingen oplysninger om, hvor mange lærere, der har modtaget et link til spørgeskemaet fra deres leder og kan derfor heller ikke beregne en samlet svarprocent. Vi kan imidlertid konstatere, at på 76 pct. af de skoler vi har besvarelser fra, har under fem lærere svaret. Dette kan indikere, at spørgeskemaet i mange tilfælde er sendt til et mindre antal lærere på skolen. Flere skoleledere har da også oplyst, at de kun har videresendt linket til én eller nogle få udvalgte lærere i udskolingen. Konsekvensen er, at vi ikke nødvendigvis kan antage, at besvarelsene er repræsentative for alle dansk- og matematiklærere i udskolingen på de pågældende skoler. En anden konsekvens er, at en relativ stor andel af besvarelsene kommer fra nogle få skoler. 98 besvarelser (svarende

til 27 pct. af besvarelsene) kommer fra de 10 skoler (10 pct.), der har flest besvarelses. For at undgå, at resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen primært er influeret af besvarelses fra disse skoler, har vi beregnet et gennemsnit af lærernes besvarelses på hver skole. Gennemsnittet er beregnet ved at tildele hver svarmulighed fra 0 til 4 point, fx "helt uenig" = 0, "uenig" = 1, "hverken enig eller uenig" = 2, "enig" = 3 og "helt enig" = 4. Skoler med én besvarelse vægter således lige så meget i det samlede resultat som skoler med mange besvarelses.

Samlet set skal resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen blandt lærere fortolkes varsomt, da de deltagende lærere ikke nødvendigvis udgør et repræsentativt udsnit af dansk- og matematiklærere i udskolingen.

A.3 Casestudier på otte skoler

Den kvalitative del af virkningsevalueringen bygger på casebesøg og interviews på otte folkeskoler. Formålet med casebesøgene er at belyse de mekanismer, vi formoder er på spil som følge af skolepuljen, hvilket giver en mulighed for at få indblik i, hvordan skolepuljens virkemidler *opleves* på skolerne, og hvordan der *skabes mening* for ledelse og medarbejdere i arbejdet med at omsætte skolepuljens virkemidler til praksis.

De otte skoler er udvalgt og inviteret til at være caseskole ud fra et ønske om at belyse skolernes arbejde med skolepuljen bedst muligt på tværs af Danmark. Der er fem skoler, der er med i både skolepuljen og inspirationsprogrammet, én skole, der kun er med i skolepuljen og ikke i inspirationsprogrammet, én skole, der er blevet inviteret til at deltage i Skolepuljen, men har takket nej og én skole, der ikke er blevet inviteret til at deltage i Skolepuljen, men hvor elevsammensætningen ligner de inviterede skolers elevsammensætning.

Ud over skolernes lokalitet, er caseskolerne også udvalgt ud fra, hvor stor en andel af deres elever, der i perioden 2014-2016 fik under fire i karakter, og ikke mindst deres selvrapporterede deltagelse i inspirationsprogrammet.

Hver caseskole får årligt ét besøg i forbindelse med den kvalitative virkningsevaluering (interviewdata i denne rapport er indsamlet i september 2019), og hvert besøg er bygget op omkring en serie af interviews:

- Skoleledelse: Interview eller gruppeinterview med 1-3 personer
- Faglige ressourcepersoner: Interview eller gruppeinterview med 1-3 personer
- Lærere: Fokusgruppe med 4-8 personer
- 1-3 elever: Enten interviewet enkeltvis eller i par
- Den kommunale forvaltning: 1-2 personer (telefoninterview)

Interviewene bygger på semistrukturerede interviewguides, der overordnet kommer omkring de samme temaer tilpasset de enkelte aktørers niveau af involvering i skolepuljen:

-
- Aktiviteter igangsat i forbindelse med skolepuljen i år 2
 - Skolens resultater i år 2
 - Betydning af (ikke) at have fået præmien efter år 1
 - Generelle ledelsesstrategier
 - Ledelsesstrategier specifikt i forhold til skolepuljen
 - Vurdering af aktiviteterne virkning (positive og negative)
 - Holdning til skolepuljen
 - Elevernes oplevelse af aktiviteter og udbytte før og under deltagelsen.

Alle interviews er blevet optaget til efterfølgende transskription og kodning efter kodeguide i Nvivo.

**Rapporten er udarbejdet af
TrygFondens Børneforskningscenter,
Aarhus Universitet
- i samarbejde med
VIA University College**

2020

